

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ + ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑ

Α'. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1924—1941

Β'. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΤΟΣ Δ'.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1948 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 2

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Αργεντινής Δημοκρατίας 2 (πρώην Βουλής) ΑΘΗΝΑΙ — Τηλέφ. 33-897

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΑΡΘΡ. 6 Α. Ν. 1092

Διεύθυνσις Περιοδικού: Κ. Δ. ΚΑΤΣΑΛΙΔΟΥ, Λ. Σγουρού 2

Διεύθυνσις Τυπογραφείου: «ΠΥΡΙΣΟΣ» Α.Ε. 'Ιερά 'Οδός 61

Τιμή Φύλλου Δρχ. 1.000 - 'Ετησία συνδρομή έσωτ. Δρχ. 8.000, έξωτ. 10 σελ. ή 2 δολ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ — CONTENTS

40 αιώνων κατορθώματα και πολιτισμός των 'Ελλήνων υπό Α. Α. Κ.	Σελ. 1—2	40 centuries Feats and civilisation of the Greeks by Mr. A. A. K.	Page 1—2
Τό όνειρο της Μαρίας υπό Δ. Μοναστηριώτη. — β) Λόγια σοφών. — γ) 'Οδηγία προς τους πεζούς. — δ) «Στό Εικονοστάσι» (ποίημα) Γ. Στρατήγη	3	Mariam's dream by Mr. D. Monastiriatis. — b) Wisemen's saying. — c) Instructions to Pedestrians. — d) A poem by G. Stratigis	3
Τό Μεσαιωνικόν 'Ελληνικόν "Επος του Βασιλείου Διγενή 'Ακρίτα υπό Π. Καλλονάρου	4—5	The Mediaeval Greek epic poem of Vassilis Digenis Acritas by Mr. P. Callonaros	4—5
Στά νησιά των Γλάρων υπό Τ. Ζάππα	6	On the Islands of the sea-gulls by Mr. T. Zapas	6
Γαλιλαίος υπό Νικ. Δημ.	7	Galileo by Mr. Nic. Dim.	7
Πρώται βοήθειαι. — 'Ακίνητοποιήσις Τραύματος υπό Μ. Κανελλοπούλου	8	First-Aid. — Immobility of wound by the late M. Canellopoulos	8
Τά Δάση υπό Α. Πολυτίμου. — Ποίημα υπό Δ. Φ. Δέρβου	9	Forests by Mr. A. Polytimos. — Poem by Mr. D. Ph. Dervos	9
Πώς μπορεί νά αυξηθή ή Γεωργική μας παραγωγή υπό Κ. Ζευγά. — β) Συμβουλές υπό Φ. Μελετοπούλου	10—11	Agriculture & Agriculturer by C. Zevgas. — b) Advices	10—11
Φωτογραφία δράσεως	12—13	Activity in pictures	12—13
Χρήσιμοι Γνώσεις γιά τή διατροφή μας — Βιταμίναι	14	Useful knowledge for our diet. — Vitamins	14
Πώς τήν έπαθε ό Φαέδων υπό Α. Βώττη	15	Phaethon's accident (Mythology) by Mr. A. Votis	15
Γιά νά γνωρίσωμε τήν 'Ελλάδα. — Τό νησί της Κρανής. — β) 'Η προς τήν Πατρίδα αγάπη μου (ποίημα) υπό Α. Βαλαωρίτη	16—17	To know Greece.—Craenae island.—b) Poem by Mr. A. Valaorititis.—My love towards my country	16—17
Τό Ιστορικό «'Οχι» υπό Β. Οικονομίδη 'Επιθ. Δημ. Σχολείων. — β) Τό Κυπαρίσσι του Μυστρά υπό Α. Κ. Μ. — γ) Φθινοπωρινή περισπλογή (ποίημα) υπό Ι. Παναγιωτοπούλου	18	The historical «No» by Mr. B. Economides Inspector of Elementary Schools. — b) Mistras's Cypress by Mr. A. K. M. — c) Autumn a poem by Mr. I. Panayiotopoulos	18
'Αθλητική Ζωή υπό Σπ. Αύλωνίτη	19	Life of Sports by Mr. Sp. Avlonitis	19
Μαθητική Συνεργασία	20	Pupil contribution	20
Κίνησις Ε. Ε. Σ. Ν. — Δράσις ομάδων	21—24	Greek Junior Red Cross Movement. — Group Activity	21—24
Μουσική έξωφύλλου: 'Ηδελα νάμουν Τσέλιγκας. — Ποίησις Κ. Κρυστάλλη. — Μουσική Ξ. 'Αστεριάδη.		Back-cover. — Wish I were a shepherd. — Verses by Mr. C. Crystallitis.—Music by Mr. X. Asteriades.	

2ον

ΣΤΗΝ ΜΙΝΩΪΚΗ ΚΡΗΤΗ

Τρεις ολόκληρες χιλιετίες πρό Χριστού, στην εποχή που όλοι οι άλλοι λαοί της Ευρώπης, οι καυχώμενοι σήμερα για τον προηγμένο πολιτισμό τους ζούσαν χειρότερα από τους πιο καθυστερημένους σημερινούς αγρίους της 'Αφρικής ή της Αυστραλίας, εμφανίζεται σε ένα από τα 'Ελληνικότερα νησιά της Μεσογείου, την Κρήτη ένας αληθινά ανώτερος πολιτισμός, γεμάτος από ευγένεια και ώμορφιά. 'Εχει ο πολιτισμός αυτός, που οι επισημόνες αποκαλούν «Αιγαίο» ή «Μινωϊκό» ή «Κρητικό» όλα εκείνα τα πνευματικά χαρακτηριστικά, που επρόκειτο νά συνθέσουν αιώνες πολλούς αργότερα τον 'Ελληνικό πολιτισμό και έχουμε επομένως και έμείς το δικαίωμα νά τον θεωρήσουμε σαν μιá μόνο από τις άρχες του μεγάλου και απάραμιλλου πολιτισμού, που αποτελεί την 'Ελληνική ιστορία.

'Εχει ο πολιτισμός αυτός όχι μόνο χρονική διάρκεια ατέλειωτων αιώνων, διάρκειά που δεν έγνωρισαν παρά έλάχιστοι μεταγενέστεροι Ευρωπαίοι πολιτισμοί, αλλά και γεωγραφική έκτασά μεγάλη, αφού οι αρχαιολόγοι εύρηκαν τα πολύτιμα κειμήλιά του στην Κνωσσό, στην Φαιστό, στο Δικταίο άντρο, στο σπήλαιο των Καμαρών, στην 'Αγία Τριάδα, στα Μάλλια και σε άλλα διάφορα μέρη της Κρήτης, αλλά και στην Μήλο και σε άλλα νησιά του Αιγαίου και στην Στερεά 'Ελλάδα και στην Πελοπόννησο. Για νά τον γνωρίσουμε όμως, έστω και πρόχειρα και συνοπτικά, ας σταματήσουμε μόνο σε ένα από τα κύρια κέντρα του, στο άνακτορο της Κνωσσού, τον περίφημο Λαβύρινθο, όπου έδρευε ο Βασιλιάς και 'Αρχοντας της μεγάλης αυτής πολιτείας ο θρυλικός Μίνως.

'Όταν έφθανε στην Κνωσσό ένας από τους πρόσβεις, που έστελναν συχνά οι Φαραώ της Αιγύπτου στον άρχοντα των «Κέφτι» — όπως αποκαλούσαν τους Κρητικούς — για νά διαπραγματευθή μαζί του πολιτική συμμαχία, ή ακόμη περισσότερο συμφωνίες, δεν μπορούσε νά συγκρατήσει την έκφραση του θαυμασμού του και ίσως κάποιος ζήλειος για τό θέαμα που έβλεπε μπροστά του, εύθυσ από την πρώτη στιγμή, αλλά και αργότερα όταν ή Βασιλική αύλη του προσέφερε την πατροπαράδοτη Κρητική φιλοξενία. Οι Αιγύπτιοι είχαν συνηθίσει την εποχή εκείνη νά θεωρούν τον έαυτό τους σαν τον μεγαλύτερο και πιο πολιτισμένο λαό του κόσμου. Και όμως

ήταν υποχρεωμένοι νά όμολογήσουν ότι οι «Κέφτι» είχαν προσδεύσει πολύ περισσότερο από αυτούς και είχαν καταφέρει νά κάνουν την ζωή τους πιο ώμορφη, πιο εύχρηστη, πιο ευγενική.

Τό παλάτι, όσο κι αν ήταν άπέραντο, όσο κι αν είχε άποτελεσθή από άλλεπάλληλα κτίσματα, που προσετίθεντο τό ένα μετά τό άλλο με την πάροδο των αιώνων, όσο κι αν έδινε στην αρχή την εντύπωση ενός άκατάστατου «Λαβυρίνθου» — του Λαβυρίνθου εκείνου, που είχε κατά την μαρτυρία του Πλινίου κτίσει ο μυθικός Δαίδαλος, και από τον όποιο μπόρεσε νά σωθή ο 'Αθηναίος Θησεύς μόνο χάρις στον μίτο της 'Αριάδνης — έχει έν τούτοις άρμονική ώμορφιά, ίκανή νά προσαρμοσθή στο ευγενικό Κρητικό τοπίο. Σε τοιμηρό για την εποχή εκείνη ύψος όρθώνονται τά πατώματα του παλατιού. Μεγάλα παράθυρα — κάτι δηλαδή ακόμα πιο άσυνήθιστο και έκπληκτικό για την εποχή — άνοίγονται προς την καταπράσινη κοιλάδα, που έκτείνεται από τό ύψωμα της Κνωσσού προς την θάλασσα. Πουθενά γύρω δεν υπάρχουν τά ψηλά εκείνα και άσχημα τείχη, που θά έκλειναν την θέα και που προστατεύουν άλλοι τά παλάτια και τους ήγεμόνες από άτέλειωτους έσωτερικούς και έξωτερικούς έχθρους.

Είχε κανείς σαφή την εντύπωση ότι ο ήγεμών αυτός έξουσε ήσυχος κι άπηλλαγμένος από φόβους χάρις στην προστασία που του προσέφερε ο άνίκητος Κρητικός στόλος έναντιον κάθε έξωτερικού έχθρου και χάρις στην αγάπη και την εκτίμησι του λαού του. Δεν ξέρουμε ακόμα αν ή ταυτόχρονη καταστροφή των παλατιών της Κνωσσού, της Φαιστός και των Μαλλιών κατά τά 1700 π. Χ. ώφειλετο σε φυσικό φαινόμενο, σε έξωτερική επιδρομή ή σε έσωτερική επανάστασι. Γεγονός είναι μόνο ότι και

στην νέα άνθησι του Μινωϊκού πολιτισμού, που έπληκλούθησε την καταστροφή αυτή, ή ίδια άμέριμη ευδαιμονία, ή δημιουργούμενη από τό εύτυχισμένο κλίμα και την ασφάλεια του περιβαλλομένου από φιλικές θάλασσες νησιού, διέπει πάλι την αρχιτεκτονική και όλες τις άλλες έκδηλώσεις της ζωής στην Κρήτη. 'Αλλά ή εντύπωση αυτή ενός πολιτισμού αυξάνει ακόμα περισσότερο για τον ξένο επισκέπτη, όταν μπαίνει μέσα στο παλάτι και οδηγείται από τους άτέλειωτους και λίγο δαιδαλώδεις διαδρόμους στο διαμέρισμα όπου θά έφιλοξενείτο. Οι τοίχοι είναι

ΟΤΑΝ ΕΙΣΕΛΘΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

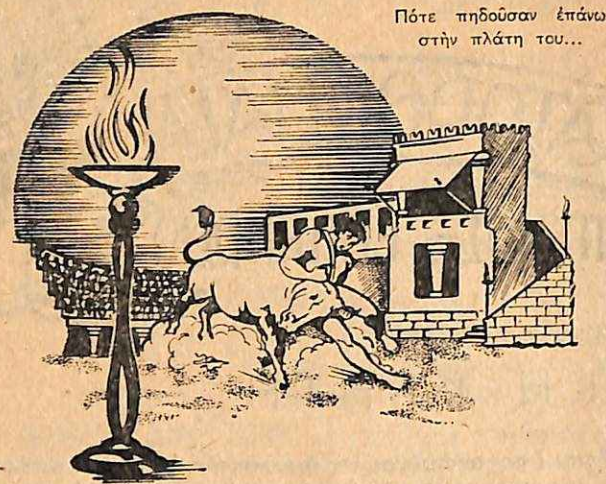
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 1. Τζορτζ

ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85

ΑΡΙΘ. 36194

Πότε πηδούσαν επάνω
στην πλάτη του...

σκεπασμένοι με γύψο και πηλό, με τοιχογραφίες, ανάγλυφα και άλλα πολύτιμα στολίσια, φιαγμένα όλα με το καλύτερο γούστο. Μέσα στο διαμέρισμά του, επάνω σε κομψά τραπέζια και χαμο στο κατακάθαρο πάτωμα είναι τοποθετημένα ένα σωρό κύπελλα και άμφορείς και άλλα βάζα, όλα αληθινά άριστουργήματα της κεραμεικής τέχνης, που είχε φθάσει σε άφάνταστη τελειότητα. Στα χέρια των θαυμασίων αυτών τεχνιτών ο πηλός γίνεται λεπτός σαν το τσούφι του αγγού και παίρνει τα κομψότερα σχήματα, για να δεχθή έπειτα τον απερίγραπτο χρωματικό πλούτο του ζωγράφου, που ει- κονίζει επάνω σ' αυτόν χίλες-δυό σκηνές από την φύσι και την ζωή: λουλούδια και προπάντων τους κρόκους και τα ευγενικά κρίνα — που είναι, μαζί με την «λάβρυν», τον διπλό πέλεκυ, τα έμβλήματα του βασιλιά — αγρίμια όλων των ειδών, σκυλιά, πουλιά, πεταλούδες, χελιδονόψαρα και άλλα ζωά του θαλάσσιου βυθού. Και έπειτα σκηνές από την χαρακτηριστική Κρητική ζωή και προπάντων από τις ιερές ταυρομαχίες. Ακόμη περισσότερη έντύ- πωσις ίσως έκαναν τα άλλα βάζα και κομποτεχνήμα- τα από τον χαλκό που είχαν μάθει οι Κρητικοί να δουλεύουν, πριν από τους περισσότερους λαούς του κόσμου, τρείς χιλιάδες χρόνια προ Χριστού.

Αλλά δεν ήταν μόνο επιφανειακός ο πολιτισμός αυτός των Κρητικών. Η θρησκευτική πίστις, ή λα- τρεία των νεκρών και των ηρώων, οι έπισημες και λαϊκές τελετές έδειχναν τον ίδιο άνωτερο και ευ- γενικό πολιτισμό των κατοίκων του Έλληνικού νη- σιού. Η μεγάλη θεότης, γύρω από την όποια απο- κρυσταλλούται βαθμιαία ή θρησκευτική πίστις των Κρητικών και που λατρεύεται με τις πιο διαφορετι- κές μορφές είναι ή Δήμητρα, ή Γη-Μητέρα, ή Γα- Μά, μητέρα υπέροχη του ούρανού και της θάλασ- σας και της γης, πηγή όλων των αγαθών αλλά και όλων των δεινών. Κοντά στην Θεά Μητέρα είναι ή κόρη της, ή Βριτόμαρτις, ή γλυκειά παρθένα, ή Δίκτυνα, όπως την λένε ακόμα γιατί έπεσε μέσα στα δίχτυα των ψαράδων, ενώ προσπαθούσε να φύ- γη την καταδίωξι του Μίνωος. Χωρίς την μεγαλο- πρόπεια και την έπισημότητα της μητέρας της, ή γλυκειά Βριτόμαρτις λατρεύεται σαν την θεά της άνοιξεως, της νεότητος, της χαράς, της ζωής, σαν την νύμφη των κυμάτων, των δασών και των πηγών. Και επάνω από τις θεές αυτές, αρχίζει σιγά-σιγά να λατρεύεται ακόμα περισσότερο ο ένας Θεός, γυιός ταυτόχρονα και σύζυγος της Μητέρας, αγώ- ριστος σύντροφός της, που μοιράζεται μαζί της όλη την δύναμι και την έξουσία, ο μέλλοντικός Ζεύς ο- λης της κλασσικής Έλληνικής ιστορίας, ο μεγάλος

Θεός που έγεννήθηκε στο Δικταίο άντρο της Κρή- τας και έμεγάλωσε εκεί, περιβαλλόμενος από τους Κουρήτες, τους αδάμαστους φρουρούς του, αληθινό σύμβολο των ήρωικών Κρητικών όλων των αιώνων της ιστορίας.

Μέσα στο ίδιο αυτό σπήλαιο επήγαινε κάθε έν- νέα χρόνια ο μυθικός Βασιλεύς της Κρήτης Μίνως, για να συσκευθί με τον Δία και να δεχθί τις συμ- βουλές τους για την διοίκηση του νησιού, για τα πολιτικά και στρατιωτικά μέτρα, που έπρεπε να πάρη, προπάντων όμως για την ανανέωσι της νο- μοθεσίας του τόπου. Και ήταν τόσο σοφές οι συμ- βουλές του Διός αλλά και τόση ή σωφροσύνη και ή επιδεξιότης του Βασιλιά ώστε να γίνη ή Κρήτη πανίσχυρη, αληθινή θαλασσοκράτειρα, να έξουσιάζ- στη μεγάλο μέρος της ανατολικής Μεσογείου, να στέλνη τους στόλους της και προπάντων τις «έ- πακτιδες», τα ταχύτατα και ευκίνητα καταδρομι- κά της όχι μόνο σε όλη την Έλλάδα, αλλά και στην Άραβία και στην Σικελία και στην Ίταλία ά- κόμα. Και ήταν ακόμα τόση ή δικαιοκρισία με την όποια ο Μίνως απένεμε την δικαιοσύνη στους υπη- κόους του, ώστε και μετά τον θάνατό του ο Ζεύς να του χαρίση το προνόμιο να δικάζη αυτούς τους θνητούς στον άλλο κόσμο, μαζί με τον αδελφό του Ραδάμανθυ και τον οικιστή της Αίγινας Αϊακό.

Την άνωτερότητα του πολιτισμού των Κρητικών της τόσο απομακρυσμένης αυτής ιστορικής εποχής, ο ξένος που έρχόταν από την Αίγυπτο ή από όποιο- δήποτε άλλο μέρος, είχε την ευκαιρία να την διαπι- στώση και στις τόσες θρησκευτικές ή λαϊκές έορ- τές όπου τον καλούσαν. Θα μπορούσε κανείς να ά- ναφέρει πολλές από τις έορτές αυτές, που είχαν ό- λες, ποιά λίγο ποιά πολύ, θρησκευτικό χαρακτήρα. Άς περιορισθούμε μόνο στις ταυρομαχίες, ένα από τα γραφικότερα και πιο ένδιαφέροντα θεάματα, που είχε να προσφέρει ή Μινωική Κρήτη. Στο φυ- σικό άμφιθέατρο της Κνωσσού έμαζεύετο όλος ο πληθυσμός, ενώ ο Βασιλεύς, που δεν έπρεπε κανέ- νας θνητός να άντικρύση το πρόσωπό του, παρα- κολουθούσε τις ταυρομαχίες από μια ειδική σκη- νή με προσεκτικά κλεισμένα παραπέτασματα. Άν ήθελε κανείς να συγκρίνη τις ταυρομαχίες εκείνες, έδω και τέσσερες χιλιάδες χρόνια, με τις ταυρομα- χίες που δίνονται τώρα στην Ίσπανία και το Με- ξικό, θα έβλεπε πόσο πιο πολιτισμένοι ήσαν οι πρό- γονοί μας εκείνοι από τους σημερινούς θαμώνες των ταυρομαχιών. Ο ταύρος ζωό κατ' έξοχην ιερό, δεν έσκοτώνετο ποτέ και το αίμα δεν έμίαινε τον στίβο. Αγόρια και προπάντων κορίτσια 16-18 έ- στίβο. Αγόρια και προπάντων Θεά-Μητέρα και τον Μινώ- των, άφιερωμένα στην Θεά-Μητέρα και τον Μινώ- ταυρο, έκαναν αληθινά θαύματα άκροβασίας επά- νω στην ράχη του ταύρου και γύρω από τα φρι- κτά κέρατά του. Πότε πηδούσαν επάνω στην πλάτη του ή στο κεφάλι του με κινήσεις απaráμιλλες σε χάρι και σε κομψότητα, τότε έπεφταν από ένα σχοι- νί, που έκρεμόταν από ψηλά, με αληθινή σχοινοθα- τική δεινότητα.

Όλα αυτά και χίλια-δυό άλλα ακόμα που εί- ναι αδύνατο να περιληφθούν μέσα σε ένα σύντομο σημείωμα και που τώρα μόνο ανακαλύπτει το ένα μετά το άλλο ή σύγχρονη αρχαιολογική έπιστήμη, έδημιουργούσαν στους ξένους, που κατάφερναν να έπισκεφθούν την μυθική Κρήτη της Μινωικής έπο- χής, τον άνυπόκριτο εκείνο θαυμασμό, που δείχνουν μερικά αρχαιολογικά μνημεία και που μαρτυρεί για την πραγματική άνωτερότητα του πρώτου αυ- τού Έλληνικού πολιτισμού.

A. A. K.

Το όνειρο της Μαριάμ

Δ. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΤΗΣ

Φωτερός τρεμόσβηνε ο Αύγερινός στον ούρανό. Η νύχτα δεν είχε ακό- μα σηκώσει τα μαύρα πέπλα της ά- πό τη γη... Πέρα εκεί στις βουνοκορ- φές, μια ώχρη λουρίδα έδειχνε πως σε λίγο θάφτανε ή γαλανή ήμέρα... Σιωπή και ήσυχία στο φτωχικό χω- ρίο της Ναζαρέτ.

Όλα κοιμόνταν ακόμα και μόνο μια ψυχή άγρυπνούσε.

Ήταν ή πανέμορφη Μαριάμ, το καμάρι μέσ' τις γυναίκες του χω- ριού. Όρθη στη θύρα του φτωχικού της στεκόταν ώρα τώρα.

Άγνάντευε μακριά, πέρα, στον κάμπο, που κοιμόταν κι αυτός ακό- μα... Τέλος, σε μια στιγμή, στενά- ζοντας βαθειά μουμούρισε:

— Ουράνιε Πατέρα... άς γίνη τ' ο- νειρό μου νάβγη σε καλό!...

Την ίδια στιγμή πατήματα συρτά έκοψαν τη σιγαλιά του δρόμου. Μπρός στο σπίτι της Μαριάμ φάνη- κε μια γριά, που σκυφτή άπ' τα χρόνια διάβαζε... Ήταν ή Ναομή, ή σοφή όπως την έλεγαν γελώντας οι χωριάτες.

Ήταν τρελλή; Ήταν προφήτι- σα; Κανείς δεν ήξερε...

Δεν μπορούσαν οι άπλοι χωριάτες, οι άγραμματοί να νοιώσουν τί δη- λούσαν τα λόγια της, που κάθε τό- σο τους έλεγε:

— Σιμώνει ή ώρα του λυτρωμού, παιδιά μου. Έτοιμοσθήτε να ήγτε τη δόξα του Κυρίου...

Κάθε τόσο ανέβαινε στην κορυφή του άντικουνού λόφου και όρες ολό- κληρες καθόταν σιωπηλή με το βλέμ- μα γυρισμένο στη Βηθλεέμ. Τέλος έπεφτε στα γόνατα και άπλώνοντας τα χέρια στον ούρανό φώναζε:

— Κύριε... σε προσμένω. Αξίωσέ με να σε προσκυνήσω...

Κακή δεν ήταν ή Ναομή και γι' αυτό την αγαπούσε ή Μαριάμ και συχνά άκουσε τα λόγια και τις προ- φητείες της...

Έτσι και σήμερα, πρόθυμα άπάν- τησε στη γρηά σοφή ή Μαριάμ.

— Ναομή, ένα όνειρο τάραξε τού-

τη τη νύχτα τον ύπνο μου. Ξύπνησα τρομαγμένη κι από τότε δεν βρί- σκω ήσυχία...

— Διηγήσου το καλή μου... Θα στο ξεδιαλύνω εγώ...

— Είδα τάχα, πως βρισκόμουν σε ψηλό βουνό μιας άγνωστης πολιτείας. Ήμουν στην κορυφή του. Χαραυγή ακόμα μόλις ξεχώριζα γύρω. Ξά- φνου, εκεί, άντικρύ μου, παρουσιά- στηκε ώραίο παλληκάρι, ντυμένο κά- τασπρο, χιονάτο χιτώνα. Κρατούσε στα χέρια του κρίνο παρθενικό, που ή ευωδιά του ξεχνούνταν γύρω.

Καστανά μαλλιά έπεφταν στους ώμους του και γένεια μεταξένια στό- λιζαν ένα πρόσωπο γλυκό με δυό

Έπεσε στα γόνατα και παίρνοντας την άκρη
του χιτώνα...

φωτεινά μάτια, που σ' άγγιζε στην καρδιά.

Στράφηκε άργά το παλληκάρι αυτό και χτυπώντας με τον κρίνο τον ξηρό βράχο, έκανε να παρουσια- σθή, μπρός στα θαμπαμένα μάτια μου, πηγή με γάργαρο νερό... Το πρωτόφαντο ρυάκι, που χάραζε το χώμα, έγινε σε λίγο ποτάμι, χείμαρ- ρος θαύς, που κυλώντας γοργά, έ-

φτασε σαν άστραπη στον κάμπο της πολιτείας. Τρομαγμένη, άφησα μια φωνή, μ' αυτός γυρνώντας σε μένα μουπε γλυκά:

— Σὺ δεν πρέπει να φοβάσαι! Στο άγνό νάμα της πηγής αυτής, συ πρώτη θα λουσθής και ύστερα όλοι οι άλλοι...

Σταμάτησε ή Μαριάμ και με φω- νή τρεμάμενη είπε:

— Ξύπνησα τρομαγμένη. Ναί! Ή- ταν τόσο ζωντανό τ' όνειρο αυτό!

Και ή Ναομή;... Άκουε σά μα- γεμένη τη Μαριάμ να διηγείται και σαν τελείωσε, άπλωσε τα χέρια της σ' αυτήν και με φωνή πουδγαινε άπ' τα βάθη της ψυχής της, είπε:

— Ώ, εύλογημένη! Σὺ; Σὺ είσαι λοιπόν, που θα φέρης στον κόσμο τον Σωτήρα; Ο νέος, που είδες στο όνειρό σου, είν' εκείνος, που τώρα βρίσκεται στα σπλάχνα σου και που μυριάδες άνθρωποι, δυστυχισμένοι, άφανισμένοι, από τη σκληρή ζωή, με λαχτάρα τον προσμένουν... Φως και χαρά θα γεννηθί με τη γέννησι Έ- κείνου και λύτρωσι στις ψυχές και στις καρδιές θα χαρίση. Η κρουσάλ- λινη πηγή, που φάνηκε στον ιερό βράχο, είναι ο λόγος του ο αληθινός, που θα θεριέψη και θ' άπλωθί σ' ό- λο τον κόσμο, σ' όλη τη γη... Θεός θα είναι ο γυιός που θα γεννήσης Μαριάμ...

Είπε και σώπασε ή γριά ενώ ή Μαριάμ με μάτια δακρυσμένα θυμό- ταν τα λόγια του Άγγέλου Γαβριήλ που σταλμένος άπ' το Θεό της έφερ- νε το μεγάλο μήνυμα, πως εκλεκτή αυτή Θεό θα φέρη στο φως. Γοη- τευμένη από το όνειρο που άκουσε ή γριά Ναομή, έπεσε στα γόνατα και παίρνοντας την άκρη του χιτώνα της Μαριάμ τον έφερε εύλαβικά στα χείλη της... Την ίδια στιγμή, μια ά- κτίνα του ήλιου, ή πρώτη της αύγης, σπαθίζοντας το πικρό πλατάμι της αύλης του φτωχικού σπιτιού, έπεσε στο κεφάλι της Μαριάμ, πλέκον- τας της λαμπερό στεφάνι...

ΛΟΓΙΑ ΣΟΦΩΝ

Εάν θέλετε να σάς αγαπούν οι άλλοι φροντίζετε να αισθανθήτε και σεις αγάπη γι' αυτούς.

Εάν οι άνθρωποι έβοηθούσαν ο ένας τον άλλον δεν θα υπήρχαν τυχεροί και άτυχοι.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΖΟΥΣ

Μη λησμονείτε ότι τα έν κινήσει όχήματα δεν είναι δυνατόν να έλαττώσουν την ταχύτητά των ή να στα- ματήσουν άμέσως και πρό παντός, όταν ο δρόμος είναι βρεγμένος και γλιστρά.

Υποδιοικήσις Τροχαίας

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ

ΣΤΟ ΕΙΚΟΝΟΣΤΑΣΙ ΜΑΣ

Ερημοκλήσι γκαρδιακό, εις τη γωνιά μας κρεμασμένο, στο σπίτι μας το πατρικό που πάντα φως ειρηνικό γύρω σκορπάς κι' εύλογημένο.

Ώ, Παναγιά μου, σπλαχνική που σ' έβλεπα στ' άθωα χρόνια να κατεβαίνης από κει κι ή άψι σου ή θεϊκή να μου χαμογέλα αιώνια.

Ίδες με, έδω γονατιστό πως σκύβω εμπρός σου το κεφάλι! Για σένα και για το Χριστό στο στήθος το λαχταριστό νοιώθω την πίστι μου και πάλι.

ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ

Π. ΚΑΛΛΟΝΑΡΟΥ

Κατά τὸ ἔτος 1859 ἕνας σπουδαῖος λόγιος Ἕλλην, ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος, σὲ μιὰ μελέτη του περὶ τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως, μὲ τὸν τίτλον «Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶν» ἐδημοσίευσεν ἕνα ἀνέκδοτο δημοτικὸ τραγούδι «τῶν υἱῶν τοῦ Ἀνδρόνικου», ποῦ λέγεται καὶ σήμερα ἀκόμη στὴν Κύπρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ ἀνέκδοτον αὐτό, ὅσο καὶ περιέργο λαϊκὸ ἄσμα, ἔδωκε ἀφορμὴ σὲ συζητήσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων λογίων ξένων καὶ δικῶν μας ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴ καὶ τὴ χρονολόγησίν του καὶ ἀπὸ τὴς συζητήσεως αὐτῆς βγήκαν στὴ μέση κι ἄλλα τέτοια τραγούδια λαϊκὰ ἀπ' τὴν Τραπεζούνταν κι ἄλλα μέρη τοῦ Πόντου, ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὴ λοιπὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἀργότερα τὰ ὠνόμασαν «Ἀκριτικὰ τραγούδια».

Τὰ τραγούδια αὐτὰ μιλοῦσαν γιὰ κατορθώματα καὶ ἀνδραγαθίες παλαιῶν ἡρώων, ἀγνώστων στοὺς λογίους καὶ στὴν Ἱστορίαν, μὰ ποῦ ὕμνουσεν ὁ λαὸς καὶ τοὺς ἔδιδε τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀρμούρη, τοῦ Προσφύρη καὶ τοῦ Ξάντινου, τοῦ Χατζανῆ, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα.

***

Λίγα χρόνια ἀργότερα ἕνας καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Τραπεζοῦντος, Σάββας Ἰωαννίδης, ἐρευνώντας στὴν πατρίδα του γιὰ τέτοια λαϊκὰ τραγούδια, εἶχε τὴν καλὴ τύχην νὰ βρῇ στὰ ὑπόγεια τῆς ἀρχαίας ἐκεῖ Μοῦνης Σουμελά ἕνα παλιὸ χειρόγραφο λησμονημένο, παραπεταμένο καὶ μισοφαγωμένο ἀπὸ τὰ ποντίκια καὶ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου, μὰ σημαντικώτατο. Τὸ χειρόγραφο αὐτὸ περιεῖχε ἕνα μεγάλο ποίημα ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες στίχους, ποῦ διηγείταν τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτὴ ἐγένετο τὸ 1868.

Τὸ ποίημα αὐτό, ἔτσι κολοβά, χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος, ἐδημοσιεύθη ἀργότερα στὸ Παρίσι σὲ βιβλίον καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴ νὰ βγοῦν στὴ μέση καὶ ἄλλα τέτοια χειρόγραφα, ποῦ ἀνεκαλύφθησαν σὲ διάφορα μέρη στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ Ἑξωτερικόν, σὲ μοναστήρια καὶ σὲ βιβλιοθήκες.

Μέχρι σήμερα εὐρέθησαν ἐν ὄλῳ ἕξ τέτοια χειρόγραφα ἑμμετρα καὶ πέντε καὶ ἕνα σὲ πεζὸ λόγο. «Ὅλα πραγματεύονται τὸ βίον καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ ἰδίου ἥρωος, τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Τὸ παλαιότερον εἶναι ἕνα χειρόγραφο τῆς Κρυποπόλεως, ἐνὸς ἑλληνοκαθολικοῦ μοναστηρίου, κοντὰ στὴ Ρώμην καὶ τὸ πεζὸ χειρόγραφο εἶναι τῆς Ἀνδρου. Ὅλα ἔχουν δημοσιευθῇ ἀπὸ καιρό.

Ἡ τελευταία ἐκδοσις ὁλῶν αὐτῶν τῶν ἑμμέτρων κειμένων τοῦ «Ἀκριτικοῦ

ἔπους», ἐκτὸς τοῦ πεζοῦ χειρογράφου, εἶναι δική μου.

***

Τὰ κείμενα αὐτὰ διαφέρουν μεταξὺ τους ἀρκετὰ στὶς λεπτομέρειες καὶ στὴ γλῶσσαν. Ὅμως στὸ σύνολον εἶναι σχεδὸν ὅμοια καὶ διηγοῦνται τὴ βιογραφίαν καὶ τὴς ἡρώϊκας πράξεις τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα κατὰ τὴς παρακάτω γενικὲς γραμμὰς:

Ζοῦσε μιὰ φορὰ στὰ μέρη τῆς Καππαδοκίας καὶ τῆς Χαρσιανῆς, κοντὰ στὰ σύνορα τὰ ἀνατολικά ἕνας μεγάλος στρατηγός, Ἀνδρόνικος τὸ ὄνομά του, μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ πέντε ἀγόρια, ποῦ εἶχαν ἀποκτήσει. Μὰ δὲν εἶχε θυγατέρα καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ τοῦ δώσῃ μιὰ κόρη. Στὸ τέλος κατέφυγε στοὺς μάγους καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ εἶπε ὅτι θ' ἀποκτήσῃ θυγατέρα, μὰ, ὅταν θὰ γίνῃ αὐτὴ δώδεκα χρονῶν, θὰ τοῦ τὴν ἀρπάξῃ ὁ Ἀμυράς τῆς Ἀραβίας.

Πραγματικὰ ἡ στρατηγὶνα ἐγέννησεν ἕνα κοριτσάκι ὠραιότατο, ποῦ, ὅσο ἐμεγάλωνε, ἐπληθύνε καὶ ἡ ὁμορφιά του. Ὁ Ἀνδρόνικος θυμόταν τὴν προφητείαν τοῦ μάγου καὶ γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὴ θυγατέρα του τὴν ἐκκλίσσε μέσα σ' ἕνα ὠραιότατο παλάτι, ποῦ ἔχτισε ἐπίτηδες καὶ ἐκεῖ μέσα ἐξοῦσε τὸ κορίτσι μὲ τὴς βάνιες του καὶ μὲ ὅλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου.

Τὸ παλάτι αὐτὸ εἶχε καὶ ἕναν κήπον θαυμάσιον μὲ λίμνες μὲ νησιά, μὲ δέντρα ἀναρίθμητα καὶ μὲ πουλιὰ ἀληθινὰ καὶ ψεύτικα, ποῦ ἔψαλλαν μελωδικὰ. Ἀπ' ἐξῶ ἐφύλαγαν τριακόσιοι φύλακες, καὶ ἔτσι ὁ στρατηγός ἦταν ἡσυχος, ἐνῶ ἡ κόρη, ποῦ ἦταν κλεισμένη ἐκεῖ μέσα, ὅλο καὶ ἐμεγάλωνε καὶ ὠμόρφαινε περισσότερο.

***

Κάποτε ὅμως ὁ στρατηγός Ἀνδρόνικος ἔτυχε νὰ πέσῃ στὴ δυσμένειαν τοῦ Ἀυτοκράτορος, ὁ ὁποῖος τὸν ἐξώρισε ἀπὸ τὸν τόπον του. Ἔτσι ἔμεινε μόνῃ ἡ στρατηγὶνα μὲ τὴν κόρη της, τὰ δὲ ἀγόρια ἦσαν στὰ σύνορα Ἀκρίτες. Τότε ἡ κόρη κατὰφερε τὴ μάνα της νὰ βγῇ ἐξῶ ἀπὸ τὸ παλάτι νὰ ἐσεκασθῇ λίγο καὶ περιδιαβάζοντας μὲ τὴς βάνιες της σὲ κάποιο μέρος ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ Μουσουλμάνου Ἀμυρά, ποῦ ἦλθεν ἐπὶ τῆς στή Ρωμανίαν, γιὰ νὰ τὴν ἀρπάξῃ.

Ἡ μητέρα της ἀπελπισμένη γράφει στὰ παιδιά της καὶ τὰ πέντε ἀδελφία φεύγουν ἀπὸ τὰ σύνορα, γιὰ νὰ προλάβουν τὸν Ἀμυρά. Τὸν βρίσκουν καὶ τοῦ ζητοῦν τὴν ἀδελφή τους, μὰ αὐτὸς εἶναι ἀνένδοτος καὶ τοὺς προτείνει νὰ μονομαχήσουν. Τ' ἀδελφία τραβοῦν κλῆρον ποῖος ἀπ' ὅλους θὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν Ἀμυρά καὶ ὁ κλῆρος πέφτει στὸ μικρότερον, τὸν Κωνσταντῖνον.

Συνάντησις στρατοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Μεσαιωνικῆς Ἀυτοκρατορίας μὲ Ἀραβικὸν ἱππικόν.

Ἡ μονομαχία γίνεται μὲ τὸ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι, ἀπάνω στ' ἄλογα καὶ στὸ τέλος ὁ Κωνσταντῖνος νικᾷ τὸν Ἀμυρά. Μὰ ἐκεῖνος προσπαθεῖ νὰ ξεγελάσῃ μὲ ψέμματα τὰ πέντε ἀδελφία. Στὸ τέλος ὁμολογεῖ πὺς ἔχει τὴν ἀδελφή τους καὶ πὺς τὴν ἀγαπᾷ καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ τὴν κάμῃ νόμιμη γυναῖκα του καὶ πρὸς χάριν της ν' ἀφίσῃ θρόνον καὶ βασιλείαν καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ στὴ Ρωμανίαν, δηλ. στὸ ἔδαφος τῶν Ἑλλήνων.

Ἔτσι καὶ γίνεται. Ὁ Ἀμυράς μὲ τὴν κόρη καὶ τὰ πέντε ἀδελφία ἐρχονται στὴ Ρωμανίαν καὶ γίνεται ὁ γάμος, ἀφοῦ ὁ Μουσουλμάνος αὐτὸς βαπτίστηκε πρῶτα καὶ ἐγένετο Χριστιανὸς ὁρθόδοξος.

Καρπὸς τοῦ γάμου τούτου εἶναι ἕνα θαυμαστὸ παιδί ποῦ ὠνομάσθηκε Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας. Βασίλειος εἶναι τὸ μικρὸν τοῦ ὀνόματος, Διγενῆς γιὰτὶ προέρχεται ἀπὸ δυὸ γένη, ἀπὸ πατέρα Ἀραβὰ καὶ ἀπὸ μητέρα Ἑλληνίδα. Ἀκρίτας γιὰτὶ ἀργότερα πῆγε στὰ σύνορα τῆς Ἀυτοκρατορίας, στὰ Ἀκρὰ, καὶ ἐκεῖ ἔκανε μεγάλα κατορθώματα καὶ ἀνδραγαθίες τὰ ὁποῖα τὸν ἔκαναν ἐνδοξον.

Μικρὸν παιδί ὁ Διγενῆς πῆγε στὸ σχολεῖον κι ἔμαθε γράμματα πολλά. Ἦταν εὐφύεστατος. Μὰ πῶς πολὺ τοῦ ἄρεσαν τὰ κυνήγια καὶ τὰ τόξα καὶ γι' αὐτὸ μιὰ μέρα παρακάλεσε τὸν πατέρα του νὰ βγοῦν στὸ κυνήγι τῶν μεγάλων θηρίων.

Ὁ πατέρας τοῦ ἐδυσκολεύετο σ' αὐτὸ γιὰτὶ ἦταν μικρὸς ἀκόμη ὁ Διγενῆς, μόλις 12 χρονῶν, μὰ στὸ τέλος ἀναγκάσθηκε νὰ ὑποκύψῃ. Βγήκαν λοιπὸν στὸ κυνήγι μὲ τὸν πατέρα του καὶ τὸ θεῖον τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐκεῖ στὸν ἀγρίον λόγον ὁ Διγενῆς πρῶτα πρῶτα σκοτώνει δυὸ ἀρκούδες, τὴ μιὰ μὲ τὰ χέρια του καὶ τὴν ἄλλην μὲ τὸ βαρὺ ἀπελατῖκόν του, καὶ τέλος ἕνα λιοντάρι τρομερό, μὲ τὸ σπαθὶ του.

Ἄλλο κατορθῶμα τοῦ Διγενῆ εἶναι ἡ συνάντησίς του μὲ τοὺς ἀπελάτες, τοὺς ληστές δηλαδὴ καὶ τοὺς κακοποιούς, ποῦ ἐφημίζοντο κι αὐτοὶ γιὰ τὴν παλληκαριά τους. Ἀρχηγὸς τῶν ἀπελατῶν εἶναι ὁ Φίλοπαππούς. Ὁ Διγενῆς πᾶει ἐπὶ τῆς δόξης καὶ τὸν βρίσκει στὸ λησταρχεῖόν του. Ἐκεῖ, ὕστερα ἀπὸ συζήτησιν, γίνεται μάχη μὲ ἀπελατῖκα καὶ ὁ Διγενῆς νικᾷ ὅλους τοὺς ἀπελάτες καὶ παίρνει τὰ ραβδιά τους. Ὑστερα ἀπ' τὴν πρώτη αὐτὴ συνάντησιν τοῦ μὲ τοὺς ἀπελάτες γυρίζει σπῖτιν τοῦ ἱκανοποιημένος ὁ Ἀκρίτας.

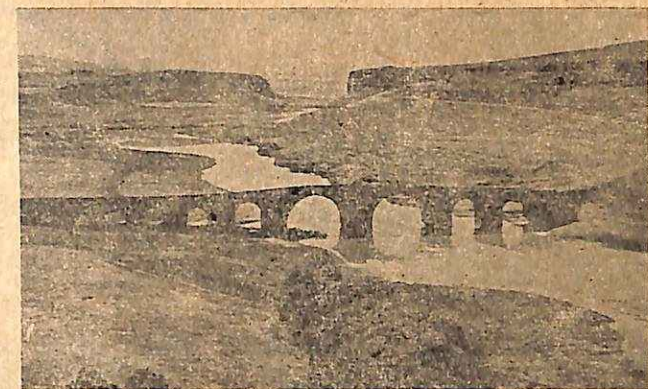
Μετὰ τὸ γάμον τοῦ ὁ Διγενῆς ἐρχεται μὲ τὴν γυναῖκα του στὰς Ἀκρὰς, δηλ. στὰ σύνορα, ἐκεῖ κάνει μεγάλες ἀνδραγαθίες, νικώντας τοὺς ἀτάκτους, τοὺς Σαρακηνοὺς, τοὺς ἀπελάτες, τὴ θρυλικὴ Ἀμαζόνα Μαξιμὴ καὶ στέλνει στὸν Ἀδὴν πλῆθος κακοποιῶν καὶ ἐχθρῶν τῆς Ἀυτοκρατορίας, πράγμα ποῦ γίνεται γνωστὸν στὴ Βασιλεύουσα. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀυτοκράτωρ τοῦ γράφει ἕνα συγχαρητήριο γράμμα καὶ ἀργότερα ἐρχεται κι ὁ ἴδιος ὁ Βασιλεὺς νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ στὰ σύνορα.

Ἔτσι, μετὰ τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἀραβιτῶν καὶ τῶν ἄλλων κακοποιῶν, ὁ τόπος ἡσύχασε στὰ σύνορα καὶ ὁ κόσμος ἐπεδόθη στὰ ἔργα τῆς εἰρήνης. Ὅλοι ἦσαν ἀσφαλεῖς κι εὐτυχισμένοι κι εὐλογοῦσαν τὸ Θεόν, ποῦ ἔστειλε τέτοιον ἥρωα γιὰ νὰ εὐημερήσῃ τὴν χώραν. Ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Διγενῆς ἀπεφάσισε ν' ἀφίσῃ πᾶν τὴν ἀκριτικὴν ζωὴν του καὶ τὰ σύνορα.

Πῆγε λοιπὸν ὁ ἥρωάς μας καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴ Μεσοποταμίαν, στὸν Εὐφράτη καὶ ἐκεῖ ἔχτισε ἕνα πολυτελέστατον παλάτι μὲ πλῆθος διαμερίσματα καὶ κήπους. Ἐκεῖ ζοῦσε μὲ τὴν γυναῖκα του, ἔχοντας ὅλα τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. Ὅμως δὲν ἦταν εὐτυχισμένος, γιὰτὶ δὲν ἀποκοτοῦσε παιδιά ἐξέλεπεν ὅτι μιὰ μέρα θὰ πεθάνῃ ἀλλοτρός.

Αὐτὴ ἡ μέρα δὲν ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ. Ὁ Διγενῆς ἀρρώστησε βαρὶὰ καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρας παραδίδει τὸ πνεῦμα του στὸν θάνατον καὶ φεύγει ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον, συνεπαίρνοντας μαζί του καὶ τὴν ἀγαπημένην του, ἡ ὁποία πέθανε ἀπὸ τὴ λῦπην τῆς τῆς ἰδίας στιγμῆς μὲ τὸν καλὸν τῆς Διγενῆ.

Ὁ θάνατος τοῦ Διγενῆ παρουσιάζει σκηνὲς δραματικὲς ἐκτάκτου συγκινητικότητος. Αὐτός, ποῦ ἦταν στὴ δύναμιν καὶ στὴν ἀνδρεία ἀνώτερος τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, πεθαίνει τραγικὰ ὅσο καὶ ἄδοξα ἀπάνω στὸ «σιδερό κρεβάτι», ὅπως ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἔτσι διεκτραγωδεῖται ἡ μηδαιμότης τοῦ ἀνθρώπου.

Γέφυρα τοῦ Εὐφράτη.

ἐμπρὸς στὸ θάνατον καὶ ἡ ματαιότης τῶν ἐγκοσμίων ἀπὸ τὸν ποιητὴν τοῦ ἔπους.

Τὸ ἔπος τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα δὲν ἔχει βέβαια τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴ λαμπρότητα τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας, οὔτε τῶν ἄλλων μεγάλων Ἑπικῶν ποιημάτων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δηλ. τοῦ γαλλικοῦ ἔπους τοῦ «Ρολάνδου», τοῦ ἰσπανικοῦ «Σιδ» καὶ τοῦ γερμανικοῦ «Νιμπελουγκεν», μὲ τὰ ὁποῖα ὅμως μοιάζει ἀρκετὰ, τόσο, ὥστε θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι σὲ πολλὰ σημεῖα φαίνονται ἐκεῖνα σὰν ἀπομιμήσεις τοῦ δικοῦ μας μεσαιωνικοῦ ἔπους.

Τὸ Ἀκριτικὸν ἔπος εἶναι λιτότατον, ἀπλούστατον στὴ σύνθεσίν του καὶ σχεδὸν πρωτόγονον στὴν ἐμφάνισίν του. Ὅμως ὑπῆρξεν ἀγαπητότατον στοὺς μεσαιωνικοὺς προγόνους μας.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐγνώριζαν τὸ Ἀκριτικὸν ἔπος, εἴτε ἀπὸ γραπτῆς πηγῆς, ἀπὸ χειρόγραφα βιβλία, ποῦ ἐκυκλοφοροῦσαν τότε σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, στὴ Μικρὰ Ἀσίαν καὶ στὸν Πόντον, στὴ Βαλκανικὴ καὶ στὴν κυρίως Ἑλλάδα, στὴν Κρήτη, στὴν Κύπρον καὶ τ' ἄλλα νησιά καὶ στὴ Νότιον Ἰταλίαν, ἢ ἀπὸ ἀποσπάσματα, ποῦ ἐτραγουδοῦσαν σ' ὅλα τὰ μέρη πλανόδιοι τραγουδισταί.

Τὸ Ἀκριτικὸν ἔπος διεδόθη καὶ πέραν ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ στοὺς Σλαβικοὺς καὶ στοὺς Ἀνατολικοὺς λαούς, ἀκόμη καὶ στὴ Βόρειον Εὐρώπην. Ὑπάρχουν παλαιωρρωσικά κείμενα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, τῶν ὁποίων μετὰφρασις ἐδημοσίευσεν ὁ ποιητὴς ἐκδοσί μου. Ὑπάρχουν ἀκόμη τραγούδια ἀγγλονορμανδικὰ καὶ φλαμανδικὰ, ποῦ κάνουν λόγο γιὰ τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα. Ἀκόμη καὶ ὁ ἥρωας τοῦ Ἀραβοτουρκικοῦ ἔπους «Σαΐδ-Μπατ-τάλ» εἶναι ἀπομίμησις τοῦ δικοῦ μας Ἀκρίτα, ποῦ ἀναφέρεται μὲ τὸ ὄνομα Ἀκράτης. Τέλος δὲ σχέσεις τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους φαίνονται ἐν ὑπόκεινται καὶ μὲ τὸν Περιστικὸν ἔπος τοῦ ποιητοῦ Φιρδουσί (932-1025) τὴν «Σεχνάμε» (βιβλίον βασιλέων) καὶ μὲ ἄλλα ἔπη Κινέζικα καὶ τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι ὁ θρύλος τοῦ Ἀκρίτα ζῇ ἀκόμη καὶ σήμερον στὶς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ψάλλονται σὲ ἀναρίθμητα τραγούδια ἡ ζωὴν του, τὰ κατορθώματά του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὁ θάνατός του. Ὁ Ἕλληνας λαὸς δὲν μποροῦσε ὅμως νὰ παραδεχθῇ ἕνα ἄδοξον θάνατον τοῦ ἥρωος του στὸ κρεβάτι. Γι' αὐτὸ ὕμνει τὸν Διγενῆ παλεύοντα μὲ τὸ Χάρον πρὶν τοῦ πάρῃ τὴν ψυχὴν.

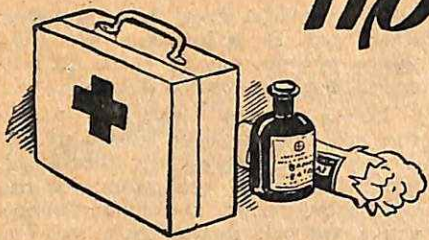
Ἔτσι ὁ Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας συνδέει μὲ τοὺς θρύλους του καὶ μὲ τὰ τραγούδια τὸ μεσαιωνικὸν κόσμον μὲ τὸ Νέον Ἑλληνισμὸν καὶ μένει ἀθάνατος μὲ τὴν ψυχὴν μας. Ὁ ἥρωας αὐτός μὲ τὴν ἀκατάλυτον ψυχὴν τῶν «Σαλαμίνων» ὅπως τὸν ὠνόμασε ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Κ. Παλαμᾶς, ποτὲ δὲν θὰ πεθάνῃ. Θὰ ζῇ πάντοτε καὶ θὰ συμβολίζῃ τὴν αἰώνιον Ἑλλάδα, τὴν πατρίδα μας καὶ τὸν λαὸν της καὶ θὰ φωνάζῃ στὶς νέες γενεὲς ποῦ ἐρχονται:

Δὲν χάνομαι στὰ Τάρταρα,
Μονάχα ξεποστάνω.
Στὴ ζωὴ ξαναφαίνομαι
Καὶ νεκροὺς ἀναστάνω.

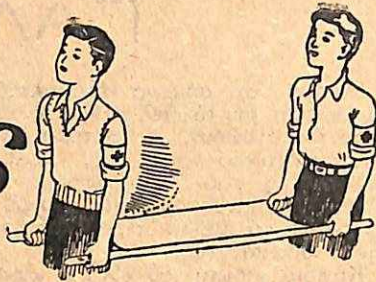

Πρώτες Βοήθειες

ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΙΣ
ΚΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Για να ακινητοποιήσουμε το κάταγμα έχουμε ανάγκη από νάρθηκες, βαμβάκι και επιδετικές ταινίες σαν εκείνες, που χρησιμοποιούμε για τα τραύματα.

ΝΑΡΘΗΚΕΣ: Οι νάρθηκες είναι θήκες, που κατασκευάζονται από σύρμα ή ξύλο. Με τέτοιους νάρθηκες είναι εύκολο να ακινητοποιηθεί ένα κάταγμα, αλλά, δυστυχώς, όπως συμβαίνει πάντα και ακόμα περισσότερο στις πρώτες βοήθειες, δεν είναι δυνατό να διαθέτουμε όλες τις απαραίτητες και μάλιστα όταν βρίσκεται στην έξοχη μακριά δηλ. από πόλη ή χωριό. Γι' αυτό, εάν δεν έχουμε νάρθηκες ειδικούς, πρέπει εμείς να κατασκευάσουμε τέτοιους από ραβδιά, με χαρτόνι χονδρό, με διπρέλλα, με φλούδες μεγάλων δένδρων ή με κλαδιά κλπ.

ΒΑΜΒΑΚΙ: Το βαμβάκι το μεταχειριζόμαστε για να στρώνουμε τους νάρθηκες, ώστε όταν τους χρησιμοποιούμε για την ακινητοποίηση του κατάρματος να μη πιέζει τις σάρκες και πονεί ο τραυματίας. Δεν είναι ανάγκη το βαμβάκι να είναι υδρόφιλο, όπως στα τραύματα, αλλά μπορεί να είναι κοινό. "Αν δεν έχουμε βαμβάκι τότε χρησιμοποιούμε μαλλί, διάφορα πανιά, ένδυμα και εν ανάγκη άχυρο ή χόρτα.

ΕΠΙΔΕΣΜΟΙ: Τους επιδέσμους τους χρησιμοποιούμε για να συγκρατήσουμε τους νάρθηκες επάνω στο πονεμένο άκρο. "Αλλά αν δεν έχουμε επιδέσμους, τότε μεταχειριζόμαστε λωρίδες από πανί, πετσέτες, μανδήλια κλπ.

Σε περίπτωση, που δεν έχουμε νάρθηκες ούτε επιδέσμους κλπ. και πρέπει να ακινητοποιήσουμε κάταγμα μηρού, κνήμης ή του βραχίονος, τότε χρησιμοποιούμε ως νάρθηκες αυτό το σώμα του τραυματία. Περὶ αὐτοῦ θὰ διηγήσῃ παρακάτω.

"Αν το κάταγμα είναι επιπεπλεγμένο, καθαρίζουμε τραύμα πρώτα, το δένουμε και ύστερα βάζουμε τὸν νάρθηκα.

"Ας ἐπανέλθῃμε στὸ παράδειγμά μας. Ὁ τραυματίας βρίσκεται πονεμένος, ὅπως εἶπαμε στὸ προηγούμενο φύλλο μας καὶ ἀπὸ τὴν ἐξέτασι, πού κάναμε, πεισθήκαμε πὼς ἔχει κάταγμα τοῦ μηροῦ. Νὰ τώρα πὼς ἐνεργοῦμε. Παίρνουμε τὸν συρματένιο νάρθηκα, τὸν στρώνουμε μὲ ἀρκετὸ βαμβάκι καὶ ἐνῶ ἕνας ἀπὸ μᾶς σηκώνει προσεκτικὰ τὸ πόδι, πού πάσχει, ὁ ἄλλος σπρώχνει ἀπὸ κάτω τὸν νάρθηκα καὶ ὅταν φθάσῃ ἐκεῖ πού πρέπει, ὁ πρῶτος κατεβάζει σιγὰ σιγὰ τὸ πόδι καὶ τὸ τοποθετεῖ μαλακὰ μέσα στὸν νάρθηκα. Ὑστερὰ παίρνουμε μιά επιδετική ταινία καὶ τὴν τυλίγουμε γύρω

ἀπὸ τὸν νάρθηκα. "Εἶσι ἡ ἀκινητοποίησι τοῦ τραύματος ἔγινε.

Τώρα ἂν δὲν ἔχαμε ἔτοιμο νάρθηκα παίρνουμε δυὸ σανίδια, τὸ ἓνα νὰ εἶναι τόσο μακρὸ ὥστε νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν λεκάνη ὡς τὴν πτέρνα. Αὐτὸ τὸ σανίδι ἀπὸ τὸ στρώσουμε μὲ βαμβάκι ἢ μὲ μαλακὰ πανιά τὸ βάζουμε στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ κάτω ἄκρου, τὸ ἄλλο τὸ πῶς κοντὸ τὸ βάζουμε στὴν ἐσωτερικὴ, ἀπὸ φυσικὰ τὸ στρώσουμε καὶ αὐτὸ μὲ βαμβάκι. Αὐτὸ τὸ πῶς κοντὸ πρέπει νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸν καθάλλο ὡς τὴν πτέρνα. Τὰ δυὸ αὐτὰ σανίδια τὰ δένουμε μὲ μιά επιδετική ταινία. "Αν διαθέτουμε ἓνα σανίδι μόνον, ἀπὸ τὸ στρώσουμε μὲ βαμβάκι τὸ βάζουμε ἀπὸ τὴν πίσω ἐπιφάνεια, δηλαδὴ κάνουμε ὅπως καὶ στὴν πρώτη περίπτωση καὶ τὸ δένουμε. Πρέπει ἐδῶ νὰ προσέξῃμε ὥστε τὸ σανίδι φθάσῃ ἀπὸ τὸν γλουτὸν ὡς τὴν πτέρνα.

"Αν δὲν ἔχαμε τίποτε ἀπολύτως τότε θὰ μεταχειρισθῇμε ὡς νάρθηκα τὸ γερό πόδι. Ὅπως εἶναι πεσμένος ὁ τραυματίας φέρνουμε τὸ γερό πόδι κοντὰ στὸ σπασμένο καὶ ὕστερα μὲ ἐπιδέσμους ἢ μὲ μανδήλια κλπ. τὰ δένουμε καὶ τὰ δυὸ μαζὶ σὲ διάφορα σημεία π.χ. τὰ δένουμε πρῶτα ψηλὰ κοντὰ στοὺς γλουτούς, ὕστερα ὀλίγο πῶς πάνω ἀπὸ τὸ γόνατο καὶ τελευταίᾳ κοντὰ στοὺς ἄστραγάλους.

Μὲ τὴν περιγραφή, πού κάναμε, θὰ καταλάβετε, πιστεύω, πὼς γίνεται μιά ἀκινητοποίησι. Ἐπίσης θὰ καταλάβετε πὼς καὶ μὲ λίγα μέσα μπορεί κανεὶς ὅταν τὰ μεταχειρισθῇ καλὰ νὰ δώσῃ μιά

καλὴ πρώτη βοήθεια στὸν πάσχοντα. Σὲ ὅλα τὰ κατάρματα θὰ ἐνεργήσῃμε κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο μὲ τὴν διαφορὰ πὼς οἱ νάρθηκες μας πρέπει νὰ ἔχουν μᾶκρος λίγο περισσότερο ἀπὸ τὸ μᾶκρος τοῦ κοκκάλου, πού ἔσπασε. Θὰ σὰς ἐξηγήσω γιατί. Γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀκινητοποίησι καλὴ πρέπει νὰ παίρνουμε μέσα στὸν νάρθηκα τὴν παραπάνω ἀπὸ τὸ κάταγμα ἄρθρωσι, ὅπως καὶ τὴν παρακάτω. Π.χ. "Αν ἔχαμε κάταγμα τῆς κνήμης στὸ μέσο, λίγο παραπάνω ἢ παρακάτω δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει πού, τὸν νάρθηκα, πού θὰ βάλῃμε πρέπει νὰ ἀρχίζῃ λίγο πῶς πάνω ἀπὸ τὸ γόνατο καὶ νὰ φθάσῃ ὡς τὴν πτέρνα. "Εἶσι ὅταν μεταφέρῃμε τὸν τραυματία δὲν θὰ παίζουν οἱ ἀρθρώσεις αὐτὲς καὶ ἐπομένως δὲν θὰ πονή.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Εἶπαμε κάπου πὼς πρέπει νὰ βγάζῃμε τὰ ρούχα τοῦ τραυματία ὅταν βέβαια ὑπάρχῃ ἀνάγκη. Τὰ ρούχα ὅμως δὲν τὰ βγάζουμε ὅπως ὅπως.

(Συνέχεια σ. 25)

Κάταγμα κνήμης.

Κάταγμα μηροῦ.

Τ Α Δ Α Σ Η

"Εσείς παιδιά — νέοι καὶ κοπέλλες — πού ἀφήνετε συχνὰ τὴ μοῦχλα τῆς πόλεως γιὰ νὰ πάτε στὴν ἐξοχή, στὴ Φύσι, στὸ Πράσινο, οἱ δυνατόι ἐσείς καὶ γεμάτοι νεῖατα, πρέπει, σὰν φίλοι μάλιστα τοῦ ὑπαίθρου, νὰ πάρετε ὅλοι μέρος στὸν ὠραῖο ἀγῶνα, πού ἀρχίσε στὸν τόπο μας μετὰ τὸν πόλεμο γιὰ τὴν ἀναδάσῃσι τῶν βουνῶν μας.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ Πατρίδα μας μὲ τὸν γαλάζιο οὐρανὸ καὶ τὸ γλυκὸ κλίμα ἦταν πολὺ πλούσια σὲ χλωρίδα γεμάτη ἀπὸ κατάφυτες πλαγιὲς περιθόλια καὶ πυκνὰ δάση μὲ πηγὲς καὶ ἀφθονὰ νερά.

Στὶς κορφὲς ἀπλωνόταν ὁ ἔλατος, πού ἀμφῶ καὶ κεραυνούς καὶ καταιγίδες, πῶς χαμηλὰ τὸ πεῦκο φουντωτὸ κι ὀλοπράσινο, τὸ κυπαρίσσι τὸ ἀγέραστο, στὴν ρεμματιά ὁ πλάτανος, στὸν κάμπο ἡ κουντουριά, στὶς πλαγιὲς ἡ βελανιδιά, ἀκλόνητη στὰ χρόνια, στὸ βάλτο ἡ λεύκα, στὸ λόγγο ἡ ἐλιά καὶ τόσα ἄλλα εὐλογημένα ἀπὸ τὸν Θεὸ δένδρα.

Υἱήρχαν δάση τόσο πυκνά, πού ἡ σιγὴ τους, ἡ σκοτεινιά τους, τὸ μυστήριό τους, ἔδωσαν στοὺς ἀρχαίους "Ελλήνας τὴν πίστι ὅτι ἐκεῖ μέσα ζοῦσαν μονάχα Θεοὶ! Κι ὅταν ὁ ἀέρας καὶ ἡ θύελλα ἔκαναν μὲ τὴ μανία τους νὰ βγαίνουν μέσα ἀπὸ τὰ φυλλώματα ἄγρια σφυρίγματα, νὰ νομίζουν ὅτι οἱ Θεοὶ εἶνε ὠργισμένοι καὶ νὰ τοὺς προσφέρουν θυσιὰς ἐξευεμισίου.

Μέσα στὴν πλούσια ἐκείνη βλάστησι ζοῦσαν οἱ Δρυάδες ἢ Ἀμαδρυάδες, οἱ Ἀμαρυλλίδες, νύμφες προστατίδες τῶν δένδρων καὶ ἡ μεγάλη Ἀρτεμις, Θεὰ τῶν δασῶν καὶ τοῦ κυνηγίου.

Χωρὶς καμμιὰ φροντίδα γιὰ τὴ διαίωσις τοῦ δάσους, φθάσαμε σιγὰ — σιγὰ νᾶχῃμε σήμερα μόνις τὰ δέκα τέσσαρα ἑκατοστὰ τῆς ἐπιφανείας μας μὲ δάση, κι ἔτσι νὰ μὴν ἔχαμε ἀρκετὴ ἐνέργεια οὐτὲ γιὰ τὶς ἀνάγκες μας. Ἀπὸ τὰ ἔξυλα πού στεγαζοῦν τὸ σπίτι μας ὡς τὰ ξερόκλαδα πού ψήνουμε τὸ ψωμί μας, ἀπὸ τὸ δάσος τὰ παίρνουμε ὅλα. Σκεφθῆτε πόσα πράγματα γίνονται ἀπὸ τὸ ἔξυλο. Θὰ δῆτε ὅτι σ' ὅλα μᾶς χρειάζεται.

"Επειτα τὰ δάση συγκρατοῦν τὶς βροχὲς καὶ πλουτίζουν τὶς ὑπόγειες δεξαμενές, πού δημιουργοῦν τὶς πηγές. Δὲν ἀφήνουν ἔτσι τὰ νερά νὰ παρασύρουν ὅ,τι βροῦν μπροστὰ τους καὶ νὰ κατασταλάξουν κάπου γιὰ νὰ γίνῃ τὸ ἔλος, ὅπου φωλιάζει ἡ ἐλλονοσία. Συγκρατοῦν τὶς θύελλες καὶ κόβουν τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου. Μᾶς δίνουν τὴν ὑγεία μὲ τὸ ὀξυγόνο καὶ τὸν μυρωμένο ἀέρα τους.

Μ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἀφήνομε στιγμὴ χωρὶς νὰ τὰ καταστρέφῃμε, χωρὶς νὰ ρημάξῃμε αὐτὸ τὸ στολίδι, αὐτὴ τὴν πηγὴ τοῦ ἐθνικοῦ μας πλούτου. Ὅλοι μας βοηθοῦμε ἀσυνείδητα στὴν καταστροφὴ του. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πραγματικοὶ ἐχθροὶ του, συστηματικοὶ διώκται καὶ καταστροφεῖς τοῦ δάσους: Ὁ τσάπανος, ὁ ὀλοτόμος καὶ ὁ ρετινᾶς.

Ὁ τσάπανος, πού ἀντικατέστησε τὸν εἰρηνικὸ ποιμένα τῆς Ἑλλάδος. Δὲν βλέπει τίποτα ἄλλο μπροστὰ του παρὰ τὰ ζωντανά του, τὰ ἀδηφάγα, πού θέλουν βοσκή. Τὶ ἐμποδίζει λοιπὸν τὶς βοσκές; Τὸ δάσος. "Ε, μονάχα μ' ἓνα σπέρτο αὐτὸ τὸ δάσος χάνεται σὲ λίγες ὥρες. Καὶ ὁ παράδεισος γίνεται μαύρη κόλασις.

Δὲν καταλαβαίνει ὅμως ὅτι σὲ λίγα χρόνια οἱ βροχὲς θὰ σκουπίσουν τὰ λίγα χόρτα καὶ ἔπειτα τὸ χῶμα. Καὶ θὰ μείνουν γυμνὲς οἱ πέτρες γιὰ νὰ ψήνεται αὐτὸς καὶ τὰ ἄλλα 99% τῶν Ἑλλήνων. Στὰ τελευταῖα χρόνια εἶχαμε — κατὰ τὴ διάρκειά του πολέμου ἰδίως — 1000 περίπου πυρκαϊὲς τὸ χρόνο!

Ὁ δεύτερος ἐχθρὸς εἶναι ὁ ὀλοτόμος. Ὁ τσάπανος καταστρέφει μὲ τὴ φωτιά, αὐτὸς συμπληρώνει τὴν καταστροφὴ μὲ τὸ σίδερο. Κανένα δένδρο παλιὸ ἢ νέο δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ τῇ μανίᾳ του. Ὁ ὀλοτόμος εἶναι πραγματικὸς δῆμιος. "Οχι μονάχα τοῦ δένδρου ἀλλὰ καὶ τῆς ζωῆς μας. Αὐτὸς ἐρήμαξε τὰ δάση κι ἔκαμε καὶ τοὺς κάμπους ἀκόμη τοὺς πράσινους νὰ γεμίσουν ἀπὸ λιθάρια μὲ τοὺς χειμάρρους καὶ τὶς κατεβασίες. Αὐτὸς, πού μὲ τὸν μπαλτά στὸ χέρι περιμένει βλοσυρὸς νὰ περάσῃ ὁ διαβάτης γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴ μαύρη δουλειὰ του. Δὲν τὸν ἐνδιαφέρει τί θὰ φᾶνε ὄχι τὰ ἐγγόνια του, ἀλλὰ οὐτε τὰ παιδιά του.

Ὁ τελευταῖος ἐχθρὸς εἶναι ὁ ρετινᾶς, πού κυνηγᾷ ἀλύπητα τὸ πεῦκο. Δὲν τὸ ρίχνει κάτω, ἐπειδὴ τοῦ χρειάζεται ὄρθιο καὶ ριζωμένο γιὰ νὰ τοῦ δῇ τὸν

ΔΕΡΒΟΥ Δ. Φ.

Τ Α Δ Α Σ Η

Δάση, πού ὑψώνετε πρὸς τὰ οὐράνια κορμιὰ θεώρατα, κλώνους, λουλούδια, πεῦκα κι ἐλάτια, ὀξυές, πλατάνια, ζῆτε στοὺς θρύλους μας καὶ στὰ τραγούδια.

Πλούτη σκορπίζετε, χαρὲς, ὑγεία καὶ τ' ἀσημόδοχα τροφὴ στὴ φύση, τὰ κελαρημένα γιὰ συναυλία, δροσοξεκούρασμα στὴν κρύα βρύση.

Δὲ θὰ σωριάζετε πιά τ' ὅτι πελέκι, δὲ θὰ πληγώνετε σὲ κάθε στρατὸ, μόνος σας κίνδυνος τ' ἀστροπελέκι, φίλος, προστάτης σας, πάντα, τὰ νεῖατα.

Ντυμένοι πράσινα οἱ ὁμορφοὶ τόποι, στέλνουν μηνύματα μὲς στὴν καρδιά μας. Πίνδος καὶ Ρούμελη, Μωριάς, Ροδόπη μᾶς περιμένουν. Πάμε, παιδιά μας.

Ψηλὰ στὸ βουνὸ νὰ χαροῦμε τὴ μέρα, στὰ δάση, στὸν ἥλιο, στὸν ἀγέρα καὶ κάθε ραχοῦλα γυμνὴ μὲς στὴν πλάση στολίστε, παιδιά, μ' ὀλοπράσινα δάση.

Μὴ λερώνετε, στὶς ἐκδρομὲς σας τὸ δάσος μὲ παλιόχαρτα κι ἄλλα σκουπίδια. Μὴ κόβετε οὐτε ἓνα κλαδάκι. Καταγγέλετε ἀμέσως κάθε παράβασι. Εἰδοποιεῖτε τὶς Ἀρχὲς μόνις ἀντιληφθῆτε φωτιά, ἄλλως εἴθε συνένοχοι τοῦ ἐμπρησμοῦ. Ἀγαπήστε τὸ δάσος. Καθῆκον μας εἶναι ἡ προστασία του καὶ ἡ ἀναδάσῃσι ὅλων τῶν πλαγιῶν καὶ τῶν βουνῶν μας.

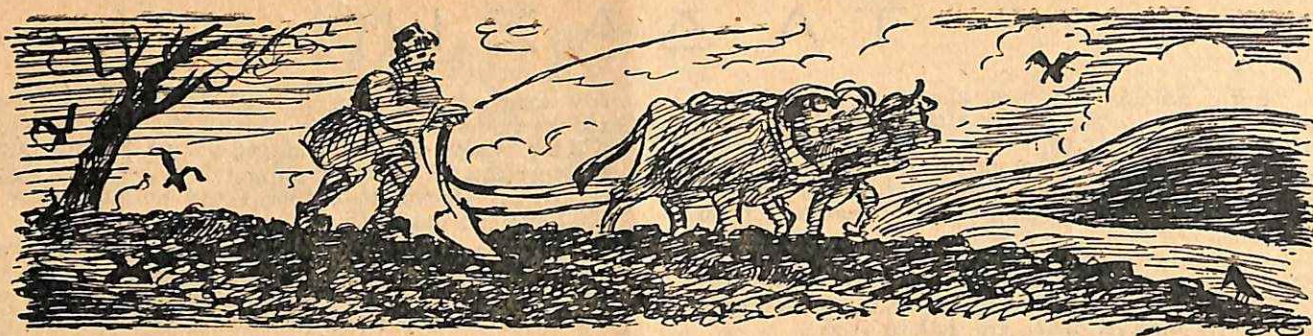
Φυτέψτε ὅσο μπορείτε περισσότερὰ δένδρα. Σπόρους μπορεῖτε νὰ προμηθευθῆτε εὐκόλα ἀπὸ τὸ Δασαρχεῖο καὶ νὰ τοὺς φυτεύετε στὶς ἐκδρομὲς σας. Νὰ διαλέγετε ἓνα μέρος, πού νὰ κατασταλάξουν τὰ νερά. Νὰ ξεριζώσετε τὰ γύρω ἐρηρόχαρτα. Γιὰ τὸ πεῦκο φυτέψτε τοὺς σπόρους τρεῖς-τέρις, κάνοντας μικρὲς τρύπες μὲ ἀπόστασι μεταξύ τους περίπου 2 ἕως 3 ἑκατοστὰ καὶ βάθος ἓνα ἑκατοστὸ.

Καλύτερα θὰ ἦταν, ἂν μπορούσατε νὰ φυτέψετε δεινδρύλια, γιὰ τὶς εἰχάτε περισσότερες πιθανότητες ὅτι θὰ μεγαλώναν.

Σκεπᾶστε τὸ ἔδαφος, πού εἶναι ἀμέσως γύρω ἀπὸ τὸ δεινδρύλιο, μὲ φιλὰ κλαριά.

Α. ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ

ΠΩΣ ΘΑ ΑΥΞΗΣΩΜΕ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Το μεγαλύτερο εθνικό εισόδημα όλων των κρατών προέρχεται από τη γεωργία ακόμη και στα πιο βιομηχανικά εξελιγμένα κράτη και για το λόγο αυτό κυβερνήσεις όλου του κόσμου δίνουν μεγάλη σημασία στη γεωργία και προσπαθούν αφ' ενός να εξαρμόσουν τις πιο τέλει μεθόδους καλλιέργειας και αφ' ετέρου ν' αυψώσουν το βιοτικό επίπεδο των γεωργών.

Για την πατρίδα μας ιδιαίτερως η γεωργία παίζει τον πρωταρχικό ρόλο στην οικονομία της.

Από τα 67.000 εκατομ. δρχ. του συνόλου του εθνικού μας εισοδήματος στα 1939 τα 3,6 τοις εκατό δηλ. 24.000 εκατομ. όφειλονται στη γεωργία. Αν και το μεγαλύτερο μέρος της γης μας είναι όρεινο και άχρηστο και ελάχιστα πεδιάδες έχουμε, αν και οι βροχές, που είναι ο ρυθμιστής της παραγωγής, είναι σπάνιες και ακατάστατες, αν και υστερούμε αρκετά στην τεχνική από άλλες χώρες της Δύσεως, αν και η μέση στρεμματική απόδοση των σιτηρών στην Ελλάδα είναι κατώτερη, ακριβώς λόγω έλλειψης βροχών, απ' όλα τα Βαλκάνια, παρ' όλες αυτές τις αντιξοότητες η χώρα μας είναι καθαρώς γεωργική και η οικονομία της βασίζεται στη γεωργία.

Από τις 1.500.000 περίπου οικογένειες, που αποτελείται ο πληθυσμός της πατρίδας μας το 1.000.000 περίπου οικογένειες είναι γεωργοί δηλ. το 66 τοις εκατό. Όλοι αυτοί αποζούν από τη γεωργία και συμβάλλουν στο εθνικό εισόδημα. Αν διαιρέσουμε το γενικό γεωργικό πολεμικό εισόδημα με τον αριθμό των οικογενειών θα δούμε ότι σε κάθε οικογένεια ανήλθε 24.000 δρχ. (στατιστική του 1939), δηλ. ένα πολύ μικρό ποσό που μόλις επαρκούσε στις ανάγκες της οικογενείας. Αυτό όμως το γλίτσο ποσό δεν ήταν καθαρό εισόδημα όπως ήταν το εισόδημα π.χ. του εργάτη της βιομηχανίας ή του υπαλλήλου, απ' αυτό το εισόδημα έπρεπε ο γεωργός ν' αφαιρέ-

ση τα έξοδα αγοράς εργαλείων, ζώων, επίσκευδων, βελτιώσεων χωραφιών και σπιτιού, τόκους δανείων, γιατρούς κλπ. κλπ. και έτσι το καθαρό εισόδημα του ήταν πολύ κατώτερο. Γι' αυτό βλέπαμε και βλέπουμε στα περισσότερα χωριά, εκτός ώρισμένων, πως οι γεωργοί μας ζουν με μιάν άσκητική λιτότητα, πως η τροφή ήταν και είναι πτωχότατη και πως έστερουοντο και στερούνται και από τα πιο κοινά μέσα διαβίωσης.

Η λιτότης του Έλληνος γεωργού είναι παροιμιώδης, όπως θαυμαστή είναι και η καρτερικότης, ή αίσιοδοξία, ή φιλοσοφική διάθεσις και η ψυχική ανωτερότης και παλληκαριά του.

Αλλά γιατί είναι τόσο μικρό το εισόδημα του γεωργού μας;

Οι αιτίες είναι τρεις. Πρώτη και σπουδαιότερη είναι η δημογραφική μας κατάσταση δηλ. η αναλογία της έκτασεως της καλλιεργουμένης γης με τον πληθυσμό. Απ' όλα τα Βαλκάνια και την Τουρκία μαζί η Ελλάς έχει τη μικρότερη αναλογία. Κατά μέσον όρον σε κάθε οικογένεια ανήλθε 25 στρέμ. ενώ στην Ρουμανία ανήλθε 173, στη Βουλγαρία 141, στην Τουρκία 197 κ.ο.κ. Με μιά τόσο μικρή έκταση και με τις άλλες δυο αιτίες επί πλέον είναι πολύ δύσκολο να ζήσει μιά οικογένεια καθαρώς γεωργική και ούτε η έκταση αυτή μπορεί να απασχολήσει όλο το χρόνο μιά μελή οικογένεια.

Όταν μάλιστα ο άρχηγός της οικογενείας πεθάνει και μοιραστούν τα λίγα χωραφάκια στα παιδιά του, που το καθένα θα κάνει χωριστή φαμελιά, το πράγμα φθάνει στο αδιέξοδο και το αδύνατο. Γι' αυτό το βλέπουμε συχνά γεωργούς ν' αφήνουν με ανέκφραστη λύπη τα χωράφια, και να πηγαίνουν στις πόλεις να εξασφαλίσουν μιά δουλειά.

Δεύτερη αιτία είναι οι φυσικές αντιξοότητες του τόπου μας. Έδαφος πτωχό, εξαντλημένο και όρεινο λίγες και ανώμαλα κατανεμημένες βροχές, έλλειψη ποταμών για ποτίσματα είναι οι κύριες αιτίες της μικρής στρεμματικής αποδόσεως κυρίως των σιτηρών, αλλά και άλλων προϊόντων.

Τρίτη αιτία είναι η άγνοια των πορισμάτων των έπιστημονικών έρευνών. Σ' αυτή την αιτία δεν φταίει ο γεωργός αλλά η ανέχεια και έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος. Διότι δεν έχει ο γεωργός μας τα κεφάλαια να εφαρμόσει τα διδάγματα της έπιστήμης, δεν μπορεί ν' αυξήσει την παραγωγή του, που θά του έδινε τα κεφάλαια για να την αυξήσει.

Θα δούμε σήμερα μαζί αν και πως μπορούν ν' αντιμετωπισθούν οι τρεις αιτίες του μικρού εισοδήματος των γεωργών μας δηλ. το δημογραφικό πρόβλημα, οι φυσικές αντιξοότητες και η τεχνική κατάρτισις.

Για πρώτη αιτία φέραμε το δημογραφικό πρόβλημα δηλ. τη στενότητα της γης, την «ανεπάρκεια του γεωργικού κλήρου», όπως λέμε.

Έκ πρώτης όψεως το πρόβλημα φαίνεται άλυτο.

Πως θα μου πητε μπορείτε ν' αυξήσετε την έκταση των χωραφιών μας χωρίς ν' αυξήσετε την έκταση της Ελλάδος;

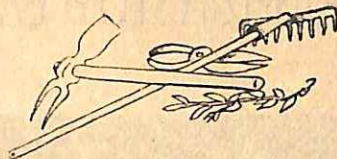
Έχει το πρόβλημα τη λύσι του, που στηρίζεται σε θετικά συμπεράσματα της έπιστήμης.

Η γεωργική έπιστήμη έχει κάνει τεράστιες προόδους στο ζήτημα αυτό όπως θα σας εξηγήσω άμεσα παρακάτω.

Για να εξασφαλισθί μιά μεγάλη παραγωγή οποιουδήποτε γεωργικού προϊόντος χρειάζονται δύο φυσικοί παράγοντες:

1) Πλούσιο χωράφι και 2) νερό στη κατάλληλη εποχή. Τα άλλα δηλ. η τεχνική της γεωργίας, που είναι η καλή δουλειά, ή παρακολούθησι, ή αντιμετώπισι ασθενειών έντόμων, τα μηχανικά μέσα, που να κατεβάσουν το κόστος της παραγωγής, έχουν βρεθί και κάθε μέρα βρίσκονται και περισσότερα μέσα και τρόποι.

Όπως τα ζώα, ο άνθρωπος, έχουν ανάγκη από ώρισμένες τροφές για να ζήσουν και όπως όσο πιο καταληπτότερες, άφθονώτερες και περιεκτικώτερες είναι οι τροφές αυτές τόσο πιο ρωμαλέοι και πιο υγιείς γίνονται οι άνθρωποι και τα ζώα, έτσι και τα φυτά έχουν ανάγκη από ώρισμένες τροφές για να αναπτυχθούν και να ζήσουν και όσο πιο κατάλληλες πιο άφθονες και περιεκτι-

κότερες είναι οι τροφές των τόσο και περισσότερο δυναμώνουν και παράγουν τα φυτά.

Των ανθρώπων και των ζώων οι τροφές είναι οργανικές ουσίες, που τις βρίσκουν στα φυτά και στα ζώα. Τα φυτά τρέφονται από άοργανες ουσίες, που τις βρίσκουν στη γη. Έτσι υπάρχει μιά ισορροπία στη ζωή. Η γη προσφέρει στα φυτά για τροφή άοργανες ουσίες, αυτά ζώντας και μεγαλώνοντας τις μεταβάλλουν σε οργανικές για να τις προσφέρουν με τη σειρά τους στο άλλο βασίλειο το ζωικό, κι έτσι γίνεται το κύκλωμα της ζωής.

Η έπιστήμη βρήκε από τι αποτελείται η άοργανη τροφή των φυτών και καθάρωσε να φτιάξει τέτοιες άοργανες τροφές στα έργοστάσια. Είναι τα χημικά λιπάσματα. Όταν ξέρεσις να μετρήσης το ποσόν της τροφής, που πήρε μιά πλούσια έσοδεία απ' ένα γόνιμο χωράφι και το ξαναδώσης πίσω στο χωράφι με τα λιπάσματα, το χωράφι αυτό δεν θα χάσει τη γονιμότητά του εις τους αιώνας των αιώνων. Με τα λιπάσματα λοιπόν μπορεί κανείς να διατηρήσει ένα πλούσιο χωράφι αιώνας γόνιμο, αλλά και ένα πτωχό να το κάνει πλούσιο δίνοντας του άπλούστατα, ότι του λείπει για να γίνει τέτοιο. Αλλά εκτός από τα λιπάσματα η γη έχει ανάγκη από ώρισμένα μικρόβια, που βρίσκονται στη χουμάδα που γίνεται από σαπισμένες οργανικές ουσίες όπως π.χ. η κοπριά, τα φύλλα, σάπια φυτά κλπ. Για το λόγο αυτό ένα πτωχό χωράφι ρίχνουμε κοπριά μαζί με το λίπασμα και αν δεν έχουμε κοπριά τότε σπέρνουμε κουκιά, ρεβίθια, λαθούρι και τέτοια και τα παρακάνουμε, όταν μεγαλώσουν και ανθίσουν κι είναι πράσινα ακόμη, για να σαπίσουν μέσα στη γη και να γίνουν χουμάδα.

Αλλά για να μπορέσει το φυτό να φάει τις τροφές πρέπει να τις βρή διαλυμένες στο νερό αλλιώς είναι άχρηστες. Είναι όπως να βρήτε στην έρημο Σαχάρα ένα τσουβάλι λίρες χωρίς να μπορήτε να τις πάρετε από κεί. Έδω γενιέται ένα δύσκολο μάχι άλλοτο πρόβλημα. Όπως είπαμε πριν οι βροχές στην Ελλάδα και σπάνιες και ακατάστατες είναι. Ενώ σ' όλα τα Βαλκάνια βρέχει 120-180 πόντους νερό το χρόνο, στην Ελλάδα δεν περνάει τους 85 και μάλιστα στις πιο κρίσιμες εποχές των έσοδειών δηλ. τούς μήνες Φεβρουάριο, Μάρτιο, Απρίλιο και Μάιο, τότε που τα φυτά παίρνουν τη μεγαλύτερη άναπτυξί τους και δένουν και θρέφουν τους καρπούς, συνήθως δεν θρέχει καθόλου. Τότε η έσοδεία των σιτηρών είναι τόσο πτωχή σε μερικές περιφέρειες ώστε όχι μόνο το σπόρο, που σπείρανε, δεν παίρνουν οι

γεωργοί, απλ' ούτε άχυρο για τα ζώα των για το χειμώνα.

Σε μερικά μέρη, που έχουν νερό και μπορούν να ποτίσουν και τα σιτάρια παίρνουν άπίστευτα μεγάλες αποδόσεις. Στην Έλευσίνα π.χ. που έχει τα πιο φτωχά άμμουδερά χωράφια παίρνουν 300 οκάδες το στρέμμα και αν κι αν βρέξει, ενώ στην Ανατολική Μακεδονία, που έχει τα πλουσιότερα χωράφια, είναι ζήτημα αν παίρνουν 40 οκάδες το στρέμμα, όταν δεν βρέξει την άνοιξη. Στα βαμβάκια, όπου είναι ποτιστικά, παίρνουν 4 έως 5 φορές περισσότερο στο στρέμμα απ' ότι παίρνουν στα ξερικά και το ίδιο συμβαίνει για όλες σχεδόν τις καλλιέργειες.

Είναι λοιπόν το νερό εκείνο που κάνει τις τροφές των φυτών να γίνονται, ως ποίμε, φαγώσιμες από τα φυτά. Αν μπορούσαμε να εξασφαλίσουμε νερό για όλα μας τα χωράφια και το έχη ο γεωργός τη στιγμή που το χρειάζεται για να ποτίσει, έχει εξασφαλισμένη 3 και 4 φορές μεγαλύτερη έσοδεία από τα ξερικά. Το Σακραμέντο της Καλιφορνίας της Αμερικής ήταν πριν όχι πολλά χρόνια μιά τεράστια σχεδόν ξερή έκταση, γιατί σπανίως έβρεχε. Με τα έργα, που έκαναν, καθάρωσαν όλη αυτή την έκταση να την μεταβάλουν σε ποτιστική και έτσι να γίνει σήμερα η πλουσιότερη και γονιμότερη περιοχή της Αμερικής, ο κήπος της.

Το πρόβλημα λοιπόν της αυξήσεως της γεωργικής μας παραγωγής βρίσκεται στο νερό και μόνο. Έχουμε θαμνάσιο ήλιο κλίμα, ήλιο τις περισσότερες ημέρες του έτους, θερμοκρασίες κατάλληλες για μιά μεγάλη ποικιλία προϊόντων. Τη φτωχότητα της γης μας μπορούμε να την αντιμετωπίσουμε, όπως είδαμε, με τα λιπάσματα και μας μένει ως κύριο πρόσκομμα η έλλειψις του νερού. Είναι δυνατόν να την αντιμετωπίσουμε κι αυτήν;

Μπορούμε, φτάνει να ξεκινήσουμε με μιά σταυροφορία που να λέη: «Όυτε μιά σταγόνα νερού της γης μας να πηγαίνει στη θάλασσα». Αν γίνει αυτό κατορθωτό θα είναι δυνατόν το μεγαλύτερο μέρος των χωραφιών μας να γίνει ποτιστικό και έτσι ν' αυξήσει η γεωργική μας παραγωγή σχεδόν στο τριπλάσιο.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Πρόσχε! μὴν τεμπελιάσεις, οὐτε καὶ ν' ἀργοπορήσῃς, κοίτα ἐπίσης νὰ διαβάξῃς ὅσο πὶο πολὺ μπορεῖς.

Λέγε πάντα τὴν ἀλήθεια, ὅσο κι ἂν αὐτὸ στοιχίσει, καὶ θυμήσου πὼς ὁ ψευτὴς μόνον τὴν ἀρχὴ κερδίζει!

ΦΟΥΛΑ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Στην Ελλάδα έχουμε νερά επίγεια και υπόγεια. Τα επίγεια είναι όσα έρχονται από πηγές ή βροχές, που κάνουν τα ποτάμια και τα ρέματα της λίμνης. Τα υπόγεια είναι ή ποτάμια, που τρέχουν κάτω από τη γη, σε διάφορα βάθη ή υπόγειες λίμνες. Το χειμώνα έχουμε τις περισσότερες βροχές, που το μεγαλύτερο μέρος τους πάει στη θάλασσα χάνενο όπως και το μεγαλύτερο μέρος των ποταμιών έπιγειών ή υπογείων. Αν μπορούσαμε όλ' αυτά τα νερά να τα έμποδίσουμε να πάν στη θάλασσα, όπως έχουν κάνει σε πολλά μέρη του κόσμου φράζοντας τους το δρόμο, όπως κάναμε και μες την τεχνητή λίμνη του Μαραθώνος κι αν μπορούσαμε ν' αντλήσουμε τα υπόγεια ποτάμια και λίμνες και να τα φέρουμε στην έπιφάνεια, θα γινόταν κατορθωτό να ποτίζουμε τα περισσότερα μας χωράφια. Βέβαια τέτοιες δουλειές χρειάζονται πολλά χρήματα και μες είμαστε ένας φτωχός μικρός τόπος που δεν τα έχει. Και όμως. Όταν θα αποκτήσουμε ή συχία, όταν ειρηνέψη ο τόπος μας, δεν θάνα δύσκολο ο τόπος μας, δεν θάνα δύσκολο να βρεθούν τα χρήματα γιατί αυτές οι δουλειές συμφέρουν. Φτάνει να έχουμε πρόγραμμα και σκοπό μας: «Όυτε μιά σταγόνα νερού της γης μας δεν πρέπει να πηγαίνει στη θάλασσα».

Οι ποτιστικές καλλιέργειες για να πετύχουν ζητάνε από το γεωργό πολλές τεχνικές γνώσεις και πολλά τεχνικά μέσα. Οι γεωργοί μας είναι από τους έμπνεότερους και προοδευτικότερους του κόσμου. Τα πρακτικά γεωργικά σχολεία, οι γεωπόνου που είναι καθημερινά κοντά τους, οι σχολικοί κήποι, για τους οποίους σας έγραψα πέρυσι, θα τους μεταδώσουν τις τεχνικές γνώσεις, που θα έχουν ανάγκη.

Έτσι λοιπόν με το νερό θα μπόρουμε να λύσουμε το δημογραφικό και οικονομικό πρόβλημα του τόπου μας και των γεωργών μας. Αφού δεν μπορούμε να τριπλασιάσουμε τα χωράφια μας θα προσπαθήσουμε να τριπλασιάσουμε τη παραγωγή κάθε στρέμματος, που κάνει ακριβώς το ίδιο. Φτάνει να πιστέψουμε και να παραδεχθούμε πως γι' αυτό «Όυτε μιά σταγόνα νερού της γης μας δεν πρέπει να πηγαίνει στη θάλασσα» και ότι το νερό είναι πηγή πλούτου και προόδου της γεωργίας μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΖΕΥΓΑΣ

ΠΑΙΔΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ

— Γιατί λέγεται φθινόπωρο; — Διότι είναι φθινό τα φρούτα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

Οι Ε.Σ.Ν. του Πειραματικού Σχολείου Ἀθηνῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν ἀναδάσωσιν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν.

Juniors of the Experimental School, Athens, returning from their reforestation work in the surroundings of Athens.

Ε.Σ.Ν. τοῦ Α΄ Δημ. Σχολ. Βροντάδου Χίου ἐτοιμάσαντες χαμομήλι διὰ τοὺς Ε.Σ.Ν. τῆς Ἀμερικῆς.

Juniors of the 1st Public Elementary School, Vrontades, Chios island, prepare camomile parcels for American Juniors.

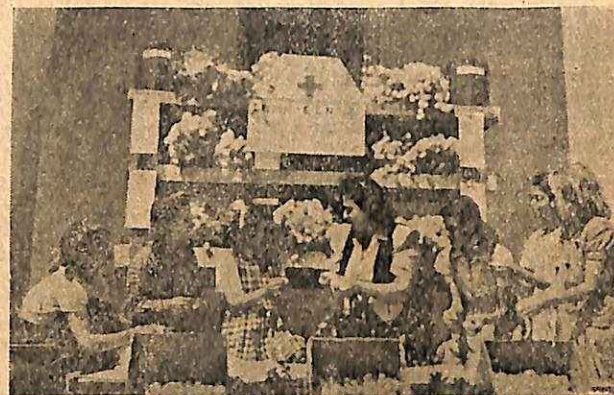
Ε.Σ.Ν. μαθήτριά τοῦ Ραλλείου Γυμνασίου Πειραιῶς μοιράζουν δῶρα εἰς τὰ ἀνταρτόπληκτα.

Girl Juniors of the Rallion High School Piraeus distributing gifts to refugee children.

Ε.Σ.Ν. τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Καβάλλας μὲ δέματα διὰ τοὺς Ἀκρίτας.

Juniors of the High School for Girls, Kavalla, with parcels for soldiers on the frontier.

Μαθήτριάς τῶν ὁμάδων Ε.Σ.Ν. Σχολείων Μάτσανι — Κορινθίας μ' ἐπικεφαλῇ τὴν διδασκάλισάν των κ. Μακρομαρίδου καθαρίζουν τὰ κουκούλια παραγωγῆς τοῦ Σχολείου.

Juniors of Matsani, Corinthia, cleaning cocoons produced in their school.

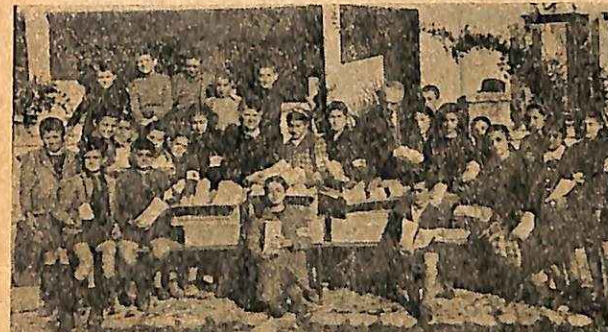
Ε.Σ.Ν. τοῦ Β΄ Δημοτικοῦ Σχολείου Πρεβέζης μοιράζουν δῶρα εἰς τὰ ἀνταρτόπληκτα.

Juniors of the 2nd Public Elementary School, Preveza, prepare gifts for refugee children.

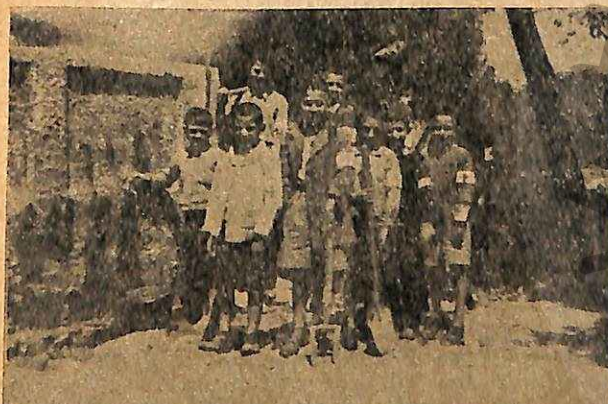
Ε.Σ.Ν. τοῦ Γυμν. Ἱεραπέτρας μὲ δέματα ἱματισμοῦ διὰ τὰ ἀνταρτόπληκτα.

Juniors of the High School, Ierapetra, with parcels of clothing for refugee children.

Ε.Σ.Ν. τοῦ Α΄ Δημ. Σχολ. Δράμας Α΄. Περιφ. ἐτοιμάζουν καὶ συσκευάζουν τὰ δῶρα, ποὺ ἀγοράσαν ἀπὸ τὸ προϊόν τῆς καλλιτεχνικῆς ἐορτῆς των ὑπὲρ τῆς Φανέλλας τοῦ Στρατιώτου.

Juniors of the 1st Public Elementary School, Ist District, Drama packing, the gifts they purchased with the proceeds of a Performance they held for the «Soldier's Flannel».

Ε.Σ.Ν. τοῦ Δημ. Σχολ. Θολοποταμίου μετὰ τὴν ἐργασίαν των εἰς τὸν σχολικὸν κήπον.

Juniors of the Public Elementary School, Tholopotamion, after their work in their School garden.

Ἑρυθροσταυρίται Ε΄. Γυμνασίου Θηλέων Ἀθηνῶν μὲ πλεκτὰ διὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος.

Juniors of the Fifth High School for Girls, Athens, knitted woollen for the suffering children in Northern Greece.

Ε.Σ.Ν. τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Τριπόλεως μεταβαίνουν ἵνα διανεμίσουν δῶρα καὶ ψυχαγωγήσουν τοὺς τραυματίας.

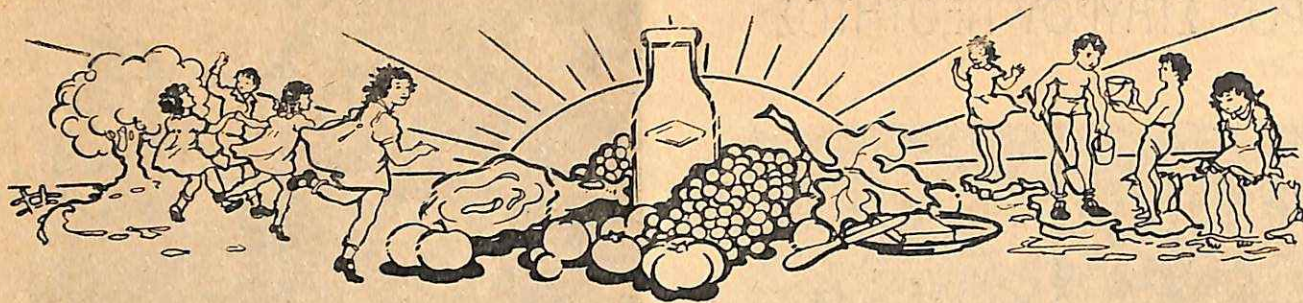
Juniors of the High School for Girls, Tripolis on their way to offer gifts and recreation to wounded soldiers.

Μάθημα ὑγιεινῆς εἰς ὁμάδας Ἑρυθροσταυριτισσῶν τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Καβάλλας ἀπὸ μεγαλυτέραν συνάδελφόν των.

Juniors of the High School for Girls, Kavalla, attending a lecture hygiene of a colleague.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΜΑΣ

Τί είναι αυτό, πού μας διατηρεί γερούς, πού κάνει τα παιδιά να μεγαλώνουν φυσιολογικά, με γερά κόκαλα, ωραία δόντια, δυνατά κορμιά;

Η καλή και άφθονη τροφή θα άπαντούσαν πολλοί.

Αυτό είναι εν μέρει σωστό. "Αν πράγματι φροντίζαμε ώστε η διαίτα μας να περιέχει ακριβώς την αναγκαία ποσότητα από κάθε ένα από τα τέσσερα είδη τροφών, δηλ. τα λευκώματα (πρωτεΐνες) (αυγά, γάλα, ψάρια, δημητριακά, ψαχνό κρέας), τους υδατάνθρακες (πατάτες, λάχανα και άλλα είδη λαχανικών, φρούτα, μέλι, κλπ.), τα λίπη (λάδι, βούτυρο, αυγά, τυρί, καρύδια κλπ.) και τα μεταλλικά άλατα (που υπάρχουν κυρίως στα πράσινα μέρη των λαχανικών, στη φλούδα των δημητριακών, στα αυγά, στο γάλα), ώστε να εφοδιάσωμε τον οργανισμό μας με τις ανάλογες θερμίδες (3.000 μονάδες οι άνδρες και 2.100 οι γυναίκες την ημέρα) θα έπετυγχάναμε ασφαλώς καλλίτερη υγεία παρά εάν διαιωμέθα όπως τύχη ή με πολύ ποσότητα από το ένα μόνο είδος από αυτά.

Δεν θα είχαμε όμως και πάλι τελεία υγεία, διότι όπως διεπίστωσαν οι επιστήμονες υπάρχουν στην τροφή μερικά στοιχεία, εκτός από το λευκώμα, τους υδατάνθρακες, τα μεταλλικά άλατα και τα λίπη, απαραίτητα για την εξασφάλιση της υγείας μας.

Αλλά τί είναι αυτό, πού η έλλειψις του έχει όσο επιβλαβή αποτελέσματα στην υγεία των ανθρώπων, ώστε πολλές φορές να σταματά και αυτή η ζωή;

Επί πολλά χρόνια οι επιστήμονες έσπαζαν το κεφάλι τους να βρουν την απάντηση, όταν το 1912 έγινε η μεγάλη ανακάλυψις, ότι σε μερικές φυσικές τροφές υπάρχουν σε ελάχιστες ποσότητες κάποιες ουσίες από τις οποίες εξαρτάται η υγεία. Αυτές οι απίστευτα μικρές ουσίες και οι οποίες ενεργούν σε πολύ μικρές δόσεις ονομάστηκαν βιταμίνες από τη λατινική λέξη Vita, πού σημαίνει ζωή. Η παθολογική δέ κατάστασις, πού προξενεί η έλλειψις των, ονομάστηκε αβιταμίνωσις. Η επιστήμη με την συνεχιζόμενη πρόοδο της έρευνής ανέκαλυψε ότι υπήρχε ένας αριθμός από τις ουσίες αυτές, η κάθε μία από τις οποίες είχε και ώρισημένη επίδρασις. Για διάκρισι τις έχωρισε σε κατηγορίες χρησιμοποιώντας τα γράμματα του αλφαβήτου Α, Β, Γ, Δ, κλπ.

Έτσι ανέκαλυσαν ότι η Βιταμίνη Α βρίσκεται σε μεγάλες ποσότητες στο γάλα, το τυρί, το φρέσκο βούτυρο, τον κρόκο του αυγού, το αυγοτάραχο, το μωρουνέλαιο, το σηκόντι και τα νεφρά των ζώων και σε μικρότερες ποσότητες σε μερικά λαχανικά (σπανάκια, μαρούλια, καρόττα, ντομάτες) και τα καρύδια.

Η περιεκτικότης της βιταμίνης Α στο φρέσκο βούτυρο και στα αυγά εξαρτάται και από την τροφή του ζώου. Επί παραδείγματι το βούτυρο, πού γίνεται από το γάλα ζώου, πού έφαγε πράσινο χόρτο, ιδίως τριφύλλι και τα αυγά, πού γεννούν οι κότες, πού τρέφονται με πράσινα χόρτα και ζούν στο υπαίθρο είναι πλουσιώτερα σε βιταμίνες Α. Η βιταμίνη Α δεν καταστρέφεται με το βρασμό αλλά στην ξηρή θερμοκρασία, γι' αυτό είναι ανάγκη να αποφεύγεται το τηγάνισμα των τροφών, πού έχουν αυτή τη βιταμίνη.

Η Βιταμίνη Α βοηθεί την ανάπτυξη των παιδιών,

δυναμώνει τα μάτια και κάνει τον οργανισμό ικανό να αντέχει σε αρρώστιες.

Έλλειψις της Βιταμίνης Α έχει ως συνέπεια τη στασιμότητα στην ανάπτυξη και μιά αρρώστεια, την ξηροφθαλμία.

Η Βιταμίνη Β δυναμώνει τα νεύρα, την όρεξι και βοηθεί επίσης στην ανάπτυξη των παιδιών. Βρίσκεται κυρίως στο φλοιό των σιτηρών, των όσπριων και του ρυζιού, στις πατάτες, καρότα, ντομάτες, σταφύλια, κρεμμύδια και μαζί με την βιταμίνη Α στο σηκόντι, την καρδιά, τον κρόκο του αυγού.

Πριν ανακαλυφθούν οι βιταμίνες οι κάτοικοι της "Από Ανατολής, έπειδή η τροφή τους ήταν κυρίως ρύζι ξεφλουδισμένο, όπως αυτό πού τρώμε εμείς, επέβαιναν στην αρρώστεια μπέρι μπέρι, πού την χαρακτηρίζει παραλύσις των κάτω άκρων και πρήξιμο.

Η Βιταμίνη Β₂ έχει έντελως διαφορετική λειτουργία και υπάρχει στα ψάρια, στο ψαχνό κρέας, στο τυρί, στη μαγιά, στα αυγά, ξηρά μπιζέλια και φασόλια και στο γάλα.

Η Βιταμίνη Γ βρίσκεται στα πορτοκάλια, τα λεμόνια, τα σταφύλια, την ντομάτα, στα φρέσκα λαχανικά, πατάτες, στο σηκόντι, στο άβραστο γάλα και στους ξηρούς καρπούς. Είναι αντισκορβουτική, διατηρεί το αίμα σε καλή κατάστασις. Το σκορβουτο ήταν ασθένεια γνωστή στους ναύτες, πού ταξίδευαν με ιστιοφόρα και ήταν υποχρεωμένοι να τρέφονται διαρκώς με κονσέρβες χωρίς φρέσκα τρόφιμα και άργότερα παρατηρήθη στους πολέμους και στις πολιορκίες, πού οι άνθρωποι έτρέφοντο επίσης μόνο με κονσέρβες.

Η Βιταμίνη Γ είναι ευαίσθητη στη θερμοκρασία.

Αποτελεί εξαίρεσι το λεμόνι, το πορτοκάλι και η ντομάτα, τα οποία και βρασμένα διατηρούν όλες των τις βιταμίνες.

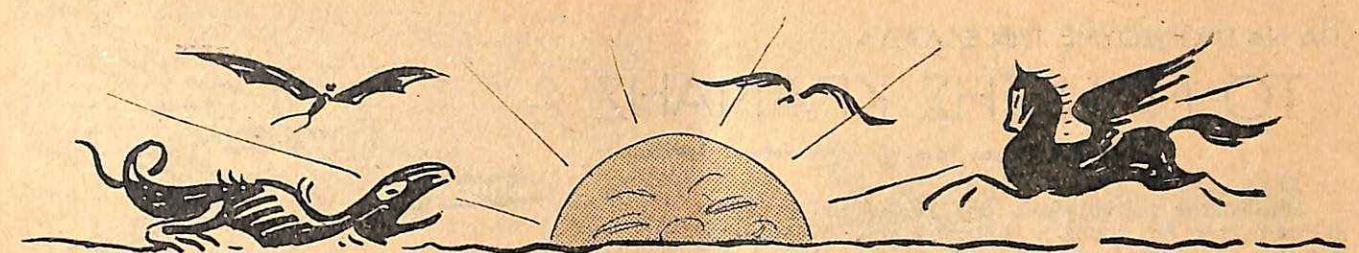
Η βιταμίνη Δ υπάρχει άφθονη στο μωρουνέλαιο, στο σηκόντι, στο φρέσκο βούτυρο, στο έλαιόλαδο, στο μαρούλι και στο τυρί.

Βιταμίνη Δ παράγουν και οι υπεριώδεις ακτίνες, οι ακτίνες δηλ. πού δίνουν το μαύρο χρώμα στο κορμί μας, όταν το καλοκαίρι παίρνουμε το μπάνιο μας στη θάλασσα. Οι υπεριώδεις ακτίνες έχουν την ικανότητα να αναπτύσσουν σε μερικές ουσίες ιδίως λιπαρές την αντιραχιτική αυτή βιταμίνη. Εισχωρώντας μέσα στο σώμα μας, κάτω από το δέρμα, αναπτύσσουν στο λίπος πού βρίσκεται κάτω από αυτό, τη βιταμίνη Δ.

Έλλειψις της βιταμίνης Δ καθώς και του ήλιακού φωτός προκαλεί τον ραχισμό, αρρώστεια από την οποία πάσχουν κυρίως τα παιδιά των χωρών, πού έχουν λίγο ήλιο. Έπειδή λοιπόν στις χώρες αυτές ο ήλιος είναι λίγος φροντίζουν ώστε να παίρνουν την βιταμίνη Δ στις τροφές, πού αναφέραμε.

Η βιταμίνη Ε βοηθεί στην ανάπτυξη των βρεφών. Οι μητέρες πρέπει να παίρνουν με την τροφή τους άφθονη βιταμίνη Ε πού βρίσκεται στα φύλλα του μαρουλιού, στα αυγά και στο κρέας.

Από όλα αυτά γίνεται αντιληπτό τί σημασία έχουν για την υγεία οι βιταμίνες, γι' αυτό πρέπει να φροντίζουμε να μη λείπουν από τη διατροφή μας.

ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

"Όπως τὰ διηγείται στὰ ἀνηψάκια του ὁ δεῖος Δημητράκης

ΠΩΣ ΤΗΝ ΕΠΑΘΕ Ο ΦΑΕΘΩΝ

Ο Φαέθων, γιός του "Ηλιου, ήτανε παιδί καλό, αλλά σαν πεισματωνόταν εγινόταν σαν τρελλό.

"Όταν κάποτε λοιπόν έτυχε, πού λές, να νοιώση, ότι φίλοι του καμπόσοι δεν έπίστευαν καθόλου πώς του "Ηλιου ήταν παιδί, πεισμαμένος τρέχει άμέσως τόν πατέρα του να δη.

Μόλις τρεχάτος έφτασε και μπήκε στο παλάτι, εθύς τριγύρω έρριξε το βιαστικό του μάτι να δη πού είναι... το άσανσέρ. Άλλά σε λίγο ξαφνικά θυμήθηκε πώς, βέβαια, στα χρόνια αυτά τα μυθικά δεν είχε ακόμα εφευρεθί αυτό το μάγο πράμα, κι άμέσως κ' έν τῷ ᾄμα έπηρε την απόφασι να δώση μιά τρεχάλα και ν' άνεβή απ' τη σκάλα.

"Έπρεπε τώρα ν' άνεβή χίλια σκαλιά ως να φτάση! Καί, τί να κάνη, άνέβηκε μ' άκόντεψε να σκάση. Κι όταν πιά λαχανιασμένος στην κορφή επιτέλους φτάνει, μπρός στο θέαμα ὁ καυμένος, πού αντίκρυσε, τὰ χάνει!

Ο "Ηλιος καταφώτεινος με τη χρυση στολή του ήταν εκεί, και γύρω του όλόκληρη η αύλη του!

(Τί άνάποδο παλάτι! Με του κόσμου τὰ στολίδια, σ' όλα τέλεια, και νάχη... την αύλη στα κεραμίδια!...)

Δεξιά στον "Ηλιο κάθονταν οι Μέρες με τις ὤρες τους, οι Μήνες με τα καύματα κ' οι άλλοι με τις μπόρες τους, κι άριστερά του στέκονταν όλόρθες σαν κολόνες οι Έποχές οι τέσσερις, τα Χρόνια κ' οι Αῶνες.

Λείπανε μονάχα οι Νύχτες. Γιατί, βλέπετε, αυτές τα χαράματα πλαγιάζαν—τί ξεγύχτισσες φριχτές—κι' όσο έλαμπεν ὁ "Ηλιος δεν έμπνούσανε ποτές.

Μόλις λοιπόν ὁ βασιληᾶς το γιόκα του άγναντεύει λάμπει μεμιάς από χαρά, να πάη κοντά του γνεύει, και ὁ Φαέθων πέφτει εθύς γονατιστός έμπρός του και βάζει κάτι κλάμματα,

πού ὁ μπαμπᾶς του ευαίσθητος μπροστά σε τέτοια πράματα

χαμήλωσε το φῶς του κ' είπε: Τί θές, παιδάκι μου;! Πές μου και ὄρκο βάνω ὅ,τι κι' αν είναι αυτό πού θές εθύς να σου το κάνω. Κι ὁ πιτσιρικῶς του άπαντᾷ: Ζητῶ, καλὲ πατέρα, να με αφήσης ν' άνεβῶ στο ἄρμα σου μιά μέρα, γυροβολιά τόν οὐρανὸ μονάχος μου να φέρω. "Αν μ' άρνηθῆς, μπαμπάκα μου, τί θα γενῇ δεν ξέρω.

Μά σύ δύναμι δεν έχεις. Πῶς άπάνω από τη γῆς με το ἄρμα μου θα τρέξης; τέσσερα ἄτια θά ὀδηγῆς;! Πές μου πῶς θά καταφέρῃς τόσους δρόμους τ' οὐρανοῦ, πού ὀλότελα δεν ξέρεις, να τοὺς εὔρης με το νοῦ;!.

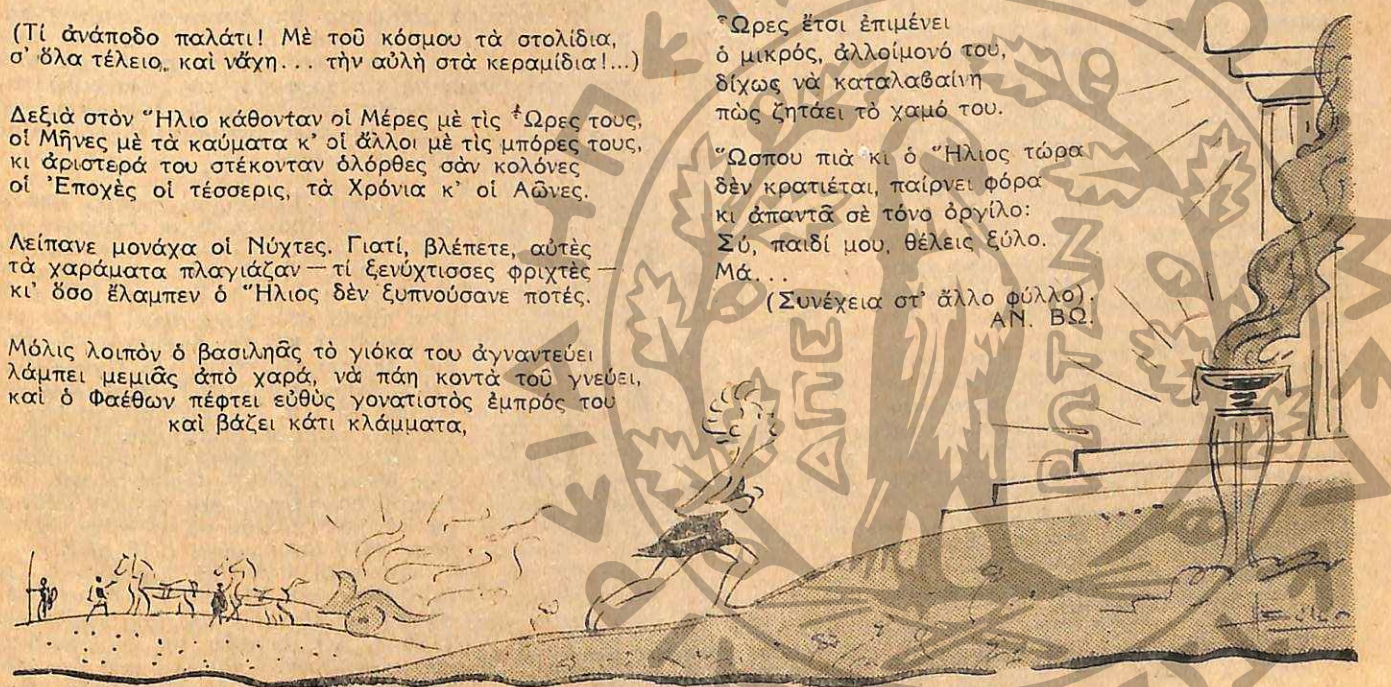
Εἶναι τόσες δυσκολίες, πού αλλοίμονο, χρυσό μου, θά χαθῆς, δὲ σου τὸ κρύβω. "Όχι, θά σου τ' άρνηθῶ.

—Θά διαβάξω στις γωνίες τ' ὄνομα του κάθε δρόμου, κι' ὅπου θά μοῦ πῆς θά στρίβω. Πῶς, μπαμπᾶ μου, θά χαθῶ...

Ὁρες ἔτσι έπιμένει ὁ μικρός, αλλοίμονό του, δίχως να καταλαβαῖνη πῶς ζητάει το χαμό του.

"Ὁσπου πιά κι ὁ "Ηλιος τώρα δεν κρατιέται, παίρνει φόρα κι άπαντᾷ σε τόνο ὀργίλο: Σὺ, παιδί μου, θέλεις ξύλο. Μά...

(Συνέχεια στ' ἄλλο φύλλο). ΑΝ. ΒΩ.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΚΡΑΝΑΗΣ

(Σκίτσα του μικρού Τάκη Καλονάρου μαθητού Βαρβακείου).

Μπαίνοντας με το πλοίο στο λιμάνι του Γυθείου, ο ταξιδιώτης θα προσέξη άριστερά του, θέλα σχεδόν, ένα μικρό νησάκι, ομαλώτατο και χαμηλό, με τον ψηλό του φάρο, όλον μαρμαρίνο και με το παλιό αρχοντικό των Γρηγοράκηδων, ηγεμόνων της Μάνης, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, καθώς και τον αρχαίο μαυιάτικο πύργο, τον παράξενο, όσο και ένδοξο, από τα χρόνια της Επαναστάσεως του Εικοσιένα.

Το μικρό αυτό νησάκι, που δίνει έναν τόνο ομορφιάς ιδιότυπης στο γραφικό σύνολο της πολιτείας του Γυθείου, είναι η Κρανάη και έχει ιστορία εξ ίσου παλιά, όσο τουλάχιστον και η Ακρόπολις των Αθηνών. Έχει μάλιστα και συνωνυμία: «Ακρόπολις των Αθηνών», γιατί κι αυτή ελέγετο «Κρανάη» δηλ. πετρώδης, όπως και η Ομηρική Ιθάκη και άλλα μέρη της Ελλάδος των αρχαιοτάτων χρόνων.

Η Κρανάη του Γυθείου σχετίζεται με ένα αρχαιότατο έπεισόδιο της ιστορίας μας, σχεδόν μυθολογικό, που προεκάλεσε τον πρώτο μεγάλο πόλεμο — θα έλεγαν τον πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο με την έννοια, φυσικά, του τότε γνωστού κόσμου — εξ άφορμης της Έλένης, της ωραίας βασίλισσας της Σπάρτης, που την άρπαξεν ο Πάρις, το βασιλόπουλο της Τροίας.

Πρην ξεκίνησε, με τα γρήγορα καράβια για τη μακρινή πατρίδα του, ο νεαρός αυτός άπαγωγός, θέλοντας να ξελειωθεί απέναντι της θείας δίκης, έχτισεν εκεί ένα ναό στην Αφροδίτη. Μάταιος κόπος όμως γιατί λίγο αργότερα όλοι οι Έλληνες πήγαν στην πατρίδα του, το Ίλιον, και την κατέστρεψαν συθέμελα. Κι έτσι γυρίζοντας πίσω με την Έλένη ο Μενέλαος, ο βασιλιάς της Σπάρτης, έχτισε στο ίδιο αυτό μέρος ένα βωμό με τα αγάλματα της Θετίδος και της Πραξιδίχης, που ήταν οι θεές της τιμωρού δικαιοσύνης.

Άλλη μυθολογική παράδοση, που σχετίζεται με την ίδρυση του Γυθείου, αναφέρει ότι ο θεός Απόλλων με τον Ηρακλή μάλλωναν για ένα τρίποδα, αλλά κανείς δεν μπορούσε να νικήση. Έτσι συμφιλιώθηκαν κι έκτισαν το Γύθειο κοντά στην Κρανάη.

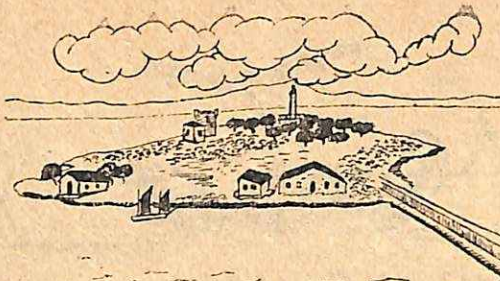
***

Αυτά μας λέγει η μυθολογία. Στην πραγματικότητα όμως το Γύθειο έγινε εξ αιτίας της Κρανάης, που ήταν ορμητήριο των Φοινίκων. Οι Φοινίκες, λαός ναυτικός, εμπορικός και βιομηχανικός από τους πρώτους του αρχαίου κόσμου, έκαναν κοντά σ' άλλα και την άλεια των κογχυλίων της πορφύρας, που ήταν βαφή πολυτιμότερη στα χρόνια εκείνα, αφού μόνον βασιλείς και μεγιστάνες μπορούσαν να φορούν πορφύρα ενδύματα. Σήμερα η βιομηχανία των νεωτέρων χρόνων βρήκε τον τρόπο να κατασκευάζει, με έπισημονικά μέσα, τέλεια χρώματα, φθηνά και στερεά. Τότε όμως δεν ήταν έτσι και μόνον τα φυσικά χρώματα ήταν προσιτά, κι εκείνα δύσκολα. Τό δε κοκκινοπόρφυρο χρώμα ήταν περιζήτητο.

Έτσι οι Φοινίκες, που ήταν λαός βιομηχανικός και ναυτικός, αφού εξήντησαν τη γειτονική τους θάλασσα, κοντά στη Συρία, άρχισαν να έρευνουν και όλη την άλλη Μεσόγειο, να βρουν κογχυλίας της Πορφύρας, για το περιζήτητο αυτό χρώμα. Βρήκαν λοιπόν και το νησάκι της Κρανάης στο βάθος του Λακωνικού κόλπου, που ήταν γεμάτος τέτοια κογχυλία, εγκαταστάθηκαν εκεί και το έκαναν κέντρο της άλειας τους στη Λακωνική θάλασσα.

***

Κοντά στις άλλες των επιχειρήσεις, οι Φοινίκες έκαναν και εμπόριο. Που-

"Αποψις της Κρανάης.

λούσαν τα είδη της βιομηχανίας των, κατασκεύαζαν στα εργαστήρια της Σιδώνος και της Τύρου, ανταλλάσσοντάς τις με δέρματα, προϊόντα γεωργικά και άλλες πρώτες ύλες. Έκαναν δε κάπου-κάπου και ληστείες, άρπαζαν ανθρώπους, άνδρες και γυναίκες και τους έπουλούσαν σε άλλα μέρη μακρινά.

Και για να μη τους ένοχλούν οι ντόπιοι κάτοικοι των μερών, στα οποία έπηγαιναν οι Φοινίκες, έφρόντιζαν να κάνουν την εγκατάστασή τους σε νησιά, κοντά στην ακτή, ώστε να έρχονται σε επικοινωνία με τους ντόπιους, όταν ήθελαν, μα και να μπορούν να προστατεύονται επίσης από το Φοινικικό ναυτικό. Έτσι έηγείται εν μέρει ο μύθος της άρπαγής της Έλένης και η λατρεία της Αφροδίτης σ' αυτό το μέρος, που ήταν επίσης και θεά των Φοινίκων, η Ασάρτη.

Έτσι δικαιολογείται το μεγάλο πλήθος κογχυλίων κοντά στην Κρανάη και σ' όλη τη γύρω περιοχή του Λακωνικού κόλπου, που βρίσκονται σε παχιά στρώματα απολιθωμένα δοσράκων. Χιλιάδες τόνους πρέπει να συλλέγουν τα δοσράκα αυτά, που είναι εκεί συγκεντρωμένα, στίβες, απ' τα μεγάλα αυτά εργαστήρια της επεξεργασίας της πορφύρας, και των οποίων κέντρον ήταν η Κρανάη αρχικά.

Μετά τους Φοινίκες άρχισαν και οι εντόπιοι την ίδια βιομηχανία. Οι Έλληνες, σαν ξύπνησαν, πήραν από τους Φοινίκες, όχι μόνον το εμπόριο και το ναυτικό της Μεσογείου στα χέρια τους, αλλά και πολλά άλλα πράγματα, που ανάγονται στον τομέα του πνεύματος. Και πρώτα-πρώτα το αλφάβητο. Οι αρχαίοι πρόγονοί μας υπήρξαν μαθηταί των Φοινίκων σε πολλές και διάφορες επιχειρήσεις των.

Τα πορφύρα ύφασματα της Λακωνίας στην κλασική εποχή ήταν ονομαστά. Έγινοντο πιά από τους εντοπίους, οι οποίοι τα κατασκεύαζαν στα εργαστήριά τους και βάφοντάς τα πορφύρα, τα μεταπουλούσαν σ' όλους τους λαούς της Μεσογείου και στις ελληνικές αποικίες της Ιταλίας και της Δύσεως. ***

Έτσι το Γύθειο, με κέντρο και άφορμή την Κρανάη, έγινε σπουδαίο εμπορικό λιμάνι και κατόπιν πολεμικός ναύσταθμος των Σπαρτιατών. Όσο οι Σπαρτιάται ήταν δυνατοί, το Γύθειο έμενε πάντα στα χέρια τους. Μόνον μετά την άκμή και την ηγεμονία των Θηβών, έχασαν το Γύθειο, για λίγο οι Λακεδαιμόνιοι, όταν κατέθηκε ο Έπαμεινώνδας (371 π. Χ.), μα σε λίγο το ξαναπήραν πάλι οι Σπαρτιάται. Αργότερα πάλι, όταν ο βασιλεύς της Μακεδονίας Φίλιππος ο Ε' κατέθηκε στην Πελοπόννησο, πέρασε και από το Γύθειο, μα δεν κατάρθωσε να το πάρη, γιατί ήταν πολύ άχυρωμένο (218 π. Χ.).

Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο το Γύθειο είναι μιά από τις πιά σημαντικές πόλεις του «Κοινού των Λακεδαιμονίων» (196 π. Χ.), δηλαδή της δημοσπονδίας των παραλιακών πόλεων, που άπεσπασθησαν από τη Σπάρτη. Πλήθος Ρω-

μαίοι και Έλληνες έμποροι ήταν εκεί εγκατεστημένοι κι έκαναν χρυσές δουλειές με τα λακωνικά μάρμαρα του Ταυγέτου και του Ταινάρου, με τα μεταλλεία της περιοχής και ιδίως με τη βιομηχανία της πορφύρας, της οποίας τα προϊόντα έστέλνοντο στη Ρώμη, για τους αυτοκράτορες και τους μεγιστάνες του καιρού εκείνου.

Από τότε χρονολογείται το θέατρο της πόλεως και άλλα κτίρια και ναοί, καθώς και καλλιτεχνικά έργα και επιγραφαί, λείψανα των οποίων σήμερα έχουν εκεί άνευρεθ. Εύρέθησαν δε επίσης και πολλά νομίσματα, όχι μόνον του Γυθείου, με τον Απόλλωνα, τον Ηρακλή, το Διόνυσο, τον Δία και τον Άσκληπιό, που έλατρεύοντο ξεχωριστά, αλλά και της Κρανάης ιδιαίτερα με την κεφαλή της Αθηνάς, που χρονολογούνται από τον 3ον και 4ον αιώνα μ. Χ. και δείχνουν ότι, τόνον η πόλις, όσο και το νησί, ήταν ακόμη ως τότε σπουδαία κέντρα εμπορικά.

***

Αργότερα το Γύθειο και η Κρανάη έπεσαν στη λησμονιά και μόνον στα 1687, με την άφιξη του Φρ. Μοροζίνη, που ήλθε με το στόλο του, για να καταλάβη το Μορέα, αναφέρεται η Κρανάη με το όνομα «Μαραθονήσι», και το όποιον όνομα έδωθε αρχικά έπίσης και στη νεωτέρα, σημερινή πολιτεία του Γυθείου. Περιέργο είναι ότι και το αρχαίο Γύθειο πήρε το όνομά του από την Κρανάη, γιατί στο νησί αυτό άφθονοσαν κάτι άγρια φυτά, σαν άμπελόπρσας, της οικογενείας των σκόρδων, που οι αρχαίοι πρόγονοί μας τα έλεγαν «Γήθους». Ήταν άφθονα επίσης άπάνω σ' αυτό το μικρό νησί και τ' άγριομάραθα, από τα όποια έπήρε το μεταγενέστερο της όνομα η Κρανάη.

Το Μαραθονήσι, δηλ. το νησί της Κρανάης με τη γύρω περιοχή του, το πήραν έπειτα οι Γρηγοράκηδες, άρχοντική γενεά της Μάνης, το 1780, από τους Τούρκους και εγκατεστάθηκαν εκεί. Αργότερα λίγο ένας απ' αυτούς, ο Τζανή-μπεης, έγινε ηγεμόν της Μάνης και έχτισεν εκεί τον πύργο και το άρχοντικό του, που σώζονται μέχρι σήμερα. Παράλληλα άρχισε να κτίζεται σιγά-σιγά στην άπέναντι άκτή, η νέα πόλις Μαραθονήσι, που μετωνομάσθη Γύθειον μετά την άπελευθέρωσή από τους Τούρκους.

Το Μαραθονήσι έπεσκέφθησαν και περιγράφουν άρκετοί παλαιότεροι περιηγηταί, ξένοι και δικοί μας, όπως ο Γάλλος Πουκεβίλ, ο Άγγλος Λήκ και ο Έλληνοκορσικανός Δήμος Στεφανόπουλος, άπεσταλμένος του Μεγάλου Ναπολέοντος, για να συνεννοηθί κρυφά με τον ηγεμόνα της Μάνης Γρηγοράκη (1797-1798). Κατά τη μεγάλη Έπανάστασι του 1821, ήταν το Μαραθονήσι σπουδαίο πολεμικό κέντρο έφοδιασμού και έπιχειρήσεων ενάντια στους Τούρκους.

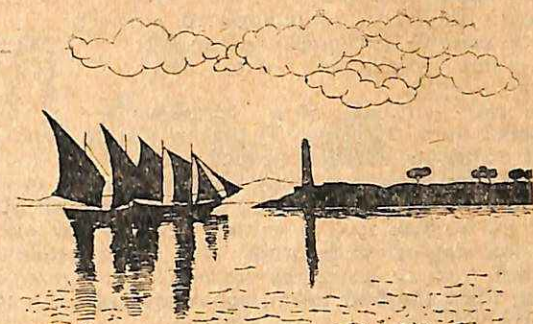
Το νησάκι της Κρανάης το γνώρισα πριν από πάρα πολλά χρόνια. Ήταν τότε άληθινό νησί: δεν είχε δηλαδή χτισθί ακόμη ο μώλος-πέρασμα, που το συνδέει σήμερα με την πολιτεία του Γυθείου.

Τότε η Κρανάη δεν είχε παρά μόνον το άρχοντικό του ηγεμόνος Τζανή-μπεη, με τον πύργο το μανιάτικο, που είναι σαν μικρό κάστρο μεσαιωνικό, καθώς και το φάρο πέρα στην άκρη, χτισμένο όλον από μάρμαρο του Ταινάρου κατά το 1873. Μα το μικρό αυτό νησί ήταν ένας άληθινός παράδεισος γεμάτος μυγδαλιές, έληδες και άλλα δέντρα, είχε παχύ χορτάρι και πλήθος άγριο-λούλουδα.

"Η μικρή πολιτεία του Γυθείου. Δεξιά ο Ταυγέτος, ο Γεροπαπούς της Λακωνίας, χιονισμένος (ύψος 2407 μέτρα).

Πλήθη γλάρων έρχονταν εκεί ιδίως προς το φάρο και τον περιτριγύριζαν χαρπά. Είχε ακόμη το νησί και άμετρητα κουβέλια, περισσότερα και πολλά παγώνια, που με τις πλουμιστές ούρες τους μού έκαναν ιδιαίτερη έντύπωσι και

"Ο φάρος της Κρανάης, χτισμένος το 1873, όλόκληρος από μάρμαρο του Ταινάρου.

μού φαίνονταν σαν μυθικά πουλιά.

Όλα αυτά είχαν γίνει αίτια να διαμορφώσω μέσα στην παιδική ψυχή μου την εικόνα ενός ιδεατού νησιού, μέσα σ' ένα πλαίσιο σχεδόν φανταστικό, που έμοιαζε σαν φωτισμένο, με τις πιά ώραιες άποχρώσεις και τα πιά λαμπρά στολίσια. Και την εικόνα αυτή την διέτηρσα από τότε στην ψυχή μου πάντα.

Βουτηγμένη μέσα σε μιά θάλασσα όλογάλη, λαμπρή, η Κρανάη, ήταν πάντα, ιδίως τα βράδια και τα πρωινά, μιά άληθινή μαγεία, όταν η θάλασσα έπαιρνε τα πιά άναπάντεχα χρώματα, απ' το ιδώδες ως το ολοπόρφυρο. Οι βαρκοϋλες και τα καϊκάκια ήταν μιά μαγεία, ενώ ο ούρανός, γεμάτος σύννεφα παράξενα, έοχημάτιζε μιάν άλλη θάλασσα φαντασμαγορική, άπέραντη, με ψάρια πορφύρα, τεράστια, με λουλούδια πολύχρωμα, με κάμπους άτελείωτους και με φανταστικούς καθαλαρέους.

***

Μού είχαν μείνει άναλλοίωτες στη μνήμη οι εικόνες αυτές της Κρανάης απ' τα παιδικά μου χρόνια και τις νόμικα άργότερα δημιουργήματα της παιδικής μου φαντασίας. Μα είχα την εδύχια να τις ξαναχαρώ όταν, ύστερα από χρόνια, έτυχε πάλι να ξαναγυρίσω στο Γύθειο.

Τις ξαναβρήκα τις παιδικές αυτές εικόνες όμοιες κι άπαράλλαχτες σχεδόν. Λέγω «σχεδόν» γιατί υπάρχουν και διαφορές, που όφειλονται, όχι σε σφάλματα της μνήμης μου, αλλά στην έπέμβασι των ανθρώπων, που έβεβίλωσαν το ιστορικό νησί και τη φυσική του όμορφιά.

Και πρώτα-πρώτα ο μώλος-πέρασμα, που χτίστηκε εκεί, έκαμε την Κρανάη να μην είναι πιά νησί, αλλά χερσόνησος. Από τότε άρχισαν να χτίζονται όλα μικρά και έλεεινά χαμόσπιτα. Έν τω μεταξύ χάθηκε και η φυσική της Κρανάης πρασινάδα, οι μυγδαλιές, που άνθοϋσαν το Γενάρη, έψώριασαν και μαράθηκαν και τ' άλλα δέντρα. Τα ζώα και τα πουλιά χάθηκαν κι αυτά και τα παγώνια έχουν εξαφανισθί απ' την Κρανάη χρόνια τώρα.

Ο ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ ΣΑΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ

Η ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Δεν είναι διαβατάριο πουλί, που για μιά μέρα σιχίζει τα νέφη και περνά γοργό σαν τον άγέρα, ούτε κισός, π' άναίσθητος την πέτρα περιπλέκει, ούτ' άστραπή, που σήνεται χωρίς άστροπελέκι, δεν είναι νεκροθάλασσα, βοή χωρίς σεισμό, νοιώθω για σέ πατρίδα μου, στα σπλάχνα χαλασμού.

Σάν έρριξε ο μικρός τ' άθωα μεγάλα μάτια του κατά το Λυκαθηττό και είδε τη φωτεινή επιγραφή και τη διάθασε, είπε γυρίζοντας στον πατέρα του:

— Γιατί, μπαμπά, είναι γραμμένο εκεί ψηλά αυτό το "Όχι"; Τι θέλουν και το έγραψαν;

Τά μάτια του πατέρα έλαμψαν από ένα αλλιώτικο φώς και στην ψυχή του ξύπνησαν αναρίθμητες συγκλονιστικές αναμνήσεις. Μετά δυο χέρια του έπιασε τα χεράκια του παιδιού του, το κοίταξε στά μεγάλα γαλανά μάτια και άρχισε να άνιστορή κάτι σαν παραμύθι.

Ζεστή ήταν ή φωνή του πατέρα, ύποβλητική, αλλιώτικη τώρα την ώρα τούτη, που άνιστορούσε το παραμύθι στο γιό του.

— Ήταν, Γιαννάκη μου, μιά φορά κι έναν καιρό ένας τόπος φτωχός, πολύ φτωχός. Πιο πολλά βράχια είχε αυτός ο τόπος και λιγότερο χώμα.

— Οί άνθρωποι, που τον κατοικούσαν, ζούσαν δουλεύοντας σκληρά. Δεν πείραζαν κανένα. Δεν ήθελαν κανενός το κακό. Κοίταξαν τη δουλειά τους και τη δυστυχία τους.

— Τον τόπο τους τον αγαπούσαν οί άνθρωποι αυτοί τόσο, όσο κανένας άλλος λαός δεν αγάπησε το δικό του. Είχαν πολεμήσει κι έχυσαν γι' αυτόν ποτάμια από αίματα. Γεμάτος από κόκκαλα ήταν ο τόπος αυτός σπαρμένος κόκκαλα άνθρωπων. Παλιά κτίρια, αγάλματα και δοξασιμένα συντρίμια μαρτυρούσαν πως ο τόπος αυτός από τα παλιά χρόνια ήταν πολύ πολιτισμένος. Είχε ωραία θάλασσα, γλυκειά, χαρούμενη, παιχνιδιάρικα κι έναν ούρανό καταγάλανο σαν τα δικά σου, παιδί μου, τά μάτια.

Ο πατέρας σκούπισε τά μάτια του που βούρκωσαν και συνέχισε:

— Μά κάποια νύχτα, περασμένα μεσάνυχτα, ήρθαν κακοί άνθρωποι και ζήτησαν ν' άρπάξουν από τους φτωχούς τά λιγοστά τους χωράφια, τις λίγες τους πό-

1ο ΙΣΤΟΡΙΚΟ

λεις και τά χωριά και τη χαρούμενη θάλασσά τους.

— Ό,τι είναι δικό σας το θέλουμε εμείς, είπαν οί κακοί. Τά σπίτια σας, τά περιβόλια σας, τά χωράφια σας, τις εκκλησίες σας. Σκεφθήτε και αποφασίστε. Λίγες ώρες έχετε προθεσμία.

— Φορτωμένοι όλο με σίδερα ήταν αυτοί οί κακοί. Άμέτρητα σίδερα, κανόνια, σπαθιά, ντουφέκια. Άμέτρητες μηχανές στη στεριά και μηχανές στον ούρανό και στη θάλασσα.

— Και οί φτωχοί τί είχαν μπαμπά;

— Είχαν, παιδί μου, λίγα λιανοτούφεκα, λίγα κανόνια και κάτι πλοία στη θάλασσα. Άλλά και κάτι άλλο είχαν. Ψυχές δυνατές μεγάλες και αδάμαστες. Και τότε είπαν οί φτωχοί στους κακούς και βροντοφώνησαν αυτό το "Όχι, που είναι γραμμένο στο Λυκαθηττό. Άκόμα τούς είπαν:

— Ούτ' ένα πετραδάκι δε σας δίνουμε από τούς θράχους της πατρίδας μας, ούτε μιά χουφτίτσα από το χώμα της, ούτ' ένα χορταράκι, ούτε μιά σταγόνα νερό από τη θάλασσά της. Αυτό άπάντησαν οί μικροί στους κακούς.

— Κι ύστερα τί έγινε μπαμπά;

— Πόλεμος, παιδάκι μου, και άποκεί και πέρα τά βράχια και τά φαράγγια και οί πέτρες τών Άλβανικών βουνών, αυτά ξέρουν καλύτερα τά όσα έγιναν. Τά ξέρουν ή Κλεισούρα, ή Πίνδος, ή Τρεμπεσίνα και άλλες κορυφογραμμές.

— Και γιατί γράψαμε εμείς μπαμπά αυτό το όχι;

— Γιατί εμείς, παιδάκι μου, οί "Έλληνες το είπαμε αυτό το όχι. Εμείς είμαστε οί φτωχοί και οί άλλοι, που ζήτησαν να πάρουν την πατρίδα μας, ήταν οί "Ιταλοί. Να είσαι υπερήφανο παιδάκι μου, που γεννήθηκες "Ελληνόπουλο!

ΒΑΣ. Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Έπιθ. Δημ. Σχολείων

— Πώς αυτά ήταν μιά φορά δικά μας και μās τά πήρατε σεις. Γι' αυτό άναστενάζω και πικραίνομαι. Ό πασσάς γέλασε!...

— Και τί σε πειράζει έσένα, ρώτησε.

— Με πειράζει πασσά μου. Άλλά πιστεύω στο Θεό! Και ο Χριστός — και έκαμε το σταυρό του — θά κάμη το θαύμα του. Πάλι δικά μας θά γίνουν τά μέρη αυτά!

Ο πασσάς εις το άκουσμα αυτό έγινε έξω φρενών. Γεμάτος όργη άρπαξε το σουβλί — που ήταν στο κορμό ενός μικρού κυπαρισσιού — και από το μέρος της μύτης το έχωσε με δύναμη μέσα στη γη σε άρκετό βάθος.

— Άν βρε γκισούρη, το ξύλο αυτό φυτρώση και γίνη ξένδρο, τότε και τά μέρη αυτά θά γίνουν δικά σας, είπε με άκράτητο θυμό.

Έπειτα από δυο ήμέρες το ξύλινο σουβλί πέταξε ρίζες και φύλλα. Και γρήγορα έγινε το θεώρατο ξένδρο, το κυπαρίσι.

Μόνο, πού, έπειδή ή μύτη του σουβλιού ήταν στη κορυφή του κυπαρισσιού, τά κλαριά, άντί να παίρνουν κατεύθυνσι προς τον ούρανό κοίταξαν προς τη γη... Τόσο περίεργο ήταν το κυπαρίσι αυτό!

A. K. M.

M. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗ

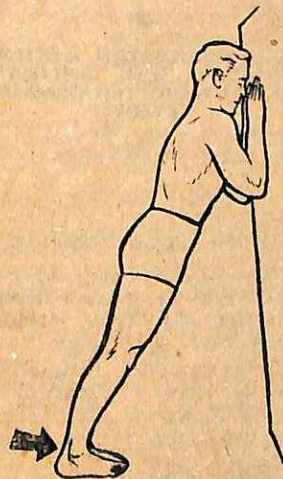
Το άθρο φθινόπωρο ξανά με τη φαιδρή του όδύνη μπήκε στο σπίτι άθόρυβα και πάει να πλανηθή στον κήπο μέσα, που άγρυπνη παραπονιέται ή κρίνη. που ή λεύκα ή άρρωστη ήρεμεί σαν νύχνη κοιμηθή κι είναι τά ρόδα ως ίσκιος άχνοι στη βραδυή γαλήνη.

Στο δρόμο ή πρώτη βροχή τά δέντρα μαστιγώνει κ' έπάνω οί άγνωστοι ούρανοί σαλεύουν μελανοί σά μιαν άσπίδα, που ή γοργή φωτιά τη χαράκνει. Κ' ή νύχτα, που έρχεται ως βαριά κι άνήλεη άπειλή, στίς στέγες τά φασματικά φτερά της ξεδιπλώνει.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΚΟΛΥΜΒΗΣΙΝ

Η έφετεινή κολυμβητική περίοδος υπήρξε πλουσιωτέρα από κάθε προηγούμενην τόσο εις εμφάνισιν νέων κολυμβητών όσον και εις άπόδοσιν αυτών. Οί πολυάριθμοι κολυμβητικοί διαγωνισμοί κατά την διάρκειαν του καλοκαιριού και το έπιστέγασμά των — οί Πανελλήνιοι άγώνες κολυμβήσεως, που διεξήχθησαν τας τελευταίας ήμέρας του Σεπτεμβρίου, έδωκαν την ευκαιρίαν εις την άνάδειξιν πολλών νέων άθλητών και άθλητριών του ύγρου στίβου. Έκτός όμως από την περιοχήν του Κέντρου, που διαθέτει το "Όλυμπιακόν Κολυμβητήριον και είναι έπόμενο να εξελισσεται, οί έπαρχίες μας, που αντιμετωπίζουν τόσες δυσκολίες, ιδίως οικονομικές, και δεν διαθέτουν κανένα μέσον, έπέδειξαν έφετος μιά εξέλιξι άξιολόγητη παρά το γεγονός ότι έχουν το μειονέκτημα να διαγωνίζονται στο γλυκό νερό της δεξαμενής και όχι στο θαλάσσιο, που έχουν συνηθίσει. Έτσι είχαμε έφετος γενική βελτίωσι όλων των επιδόσεων εις την κολύμβησι. Μόνον στους Πανελληνίους άγώνες έδημιουργήθησαν 16 νέα έλληνικά ρεκόρ, που δείχνουν πόσον ήμπορεί να προσδεύση άκόμη ή "Ελληνική κολύμβησι, που θάπρεπε να ήταν το έθνικό μας σπόρ εάν διαθέταμε μερικές δεξαμενές — ειδικές για την προετοιμασία και την προπόνησι — και ιδίως κλειστές για να μη διακόπτεται κάθε κολυμβητική κίνησις κατά το μεγαλύτερο διάστημα του χρόνου.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Είναι ασφαλώς γνωστό σ' όλους σας ότι ή σωματική άσκηση δεν είναι μόνον μιά ωραία άπασχόλησις που βελτιώνει και διαπλάσσει το σώμα, αλλά και μιά αναγκαία εργασία, ιδίως για τούς μεγάλους, για να διατηρήσουν το κορμί τους σε φυσιολογική και άρμονική κατάστασι. Βέβαια, με τη γυμναστική που κάνετε στο σχολείο όλοι σας θά έξερετε από άσκήσεις, την ωφέλειά τους όμως είναι δύσκολο να την καταλάβετε από τώρα. Εύκολα όμως μπορείτε να ξεχωρίσετε σε ήλικιωμένους ανθρώπους αυτούς που έκαναν και κάνουν γυμναστική κι αυτούς που δεν άσχολήθηκαν μ' αυτή. Οί άσκούμενοι διατηρούν πάντοτε το σώμα τους ευθυτενές, γεμάτο ύγεια και γαρά και αισθάνονται μιά ευεξία έξαιρετική, ενώ οί άλλοι έχουν καμπουριάσει, ή έχουν κάνει κοιλίες και είναι πάντοτε άσθενικοί γιατί το σώμα τους δεν είναι γερό και τούς προσβάλει εύκολα κάθε άσθένεια.

Οί ένδοξοι πρόγονοί μας είχαν στην αρχαιότητα τη γυμναστική γι' άληθινή θρησκεία, όπως και τόν άθλητισμό που είναι μιά προέκτασις της γυμναστικής. Δεν υπήρχε άνθρωπος που να μην άσκήται σ' όποιονδήποτε ήλικία και άν βρισκόταν. Γι' αυτό και τά σώματά τους ήταν ωραία, άρμονικά και δυνατά, γι' αυτό και το «νοθε ύγιης έν σώματι ύγιει» ήταν γι' αυτούς ένας κανών χωρίς έξαίρεσι.

Οί γυμναστικές άσκήσεις δεν είναι μόνον αυτές που έξερετε από το σχολείο της παλαιάς Σουηδικής γυμναστικής, όπως εφαρμόζεται άκόμη σ' εμάς. Υπάρχουν πάμπολλες άλλες ώραιες κι ευχάριστες, της έλευθέρας λεγομένης γυμναστικής, που κάθε μιά έχει και έναν ιδιαίτερο σκοπό. Θά σας δίνουμε άπ' αυτές μιά δυο κάθε φορά με σχέδια και σχετική έπεξηγησι για να τις εφαρμόσετε και μόνοι σας και να ιδήτε πόσο ωφέλιμες είναι. Προσέξτε όμως στην κανονική εφαρμογή τους γιατί μιά έσφαλμένη άσκηση όχι μόνο την ωφέλεια που πρέπει δεν προκαλεί αλλά και κακό μπορεί καμμιά φορά να κάνει. Καλό θά είναι να παρακολουθή ένας την άσκηση που κάνετε για να ιδή άν εφαρμόζεται σωστά, σύμφωνα με το σχέδιο.

Να μιά άπλή και ωραία άσκησης

για τούς τένοντας και την επιμήκυνσι των μυώνων των ποδιών: Πλησιάζετε σε άπόστασι μισού μέτρου από έναν τοίχο ή άλλο άνάλογο κάθετο στήριγμα κι άφίνετε το σώμα σας ελαφρά να πέση στηριζόμενο στον τοίχο από τά χέρια και το κεφάλι χωρίς να μετακινήσετε τά πόδια που μένουν ένωμένα. Θά αισθανθήτε ένα τέντωμα τενόντων και μυώνων άπ' τις πτέρνες — που δεν πρέπει να σηκωθούν άπ' το έδαφος — ως τις κνήμες και τούς μηρούς. Την άσκηση αυτή μπορείτε να την επαναλαμβάνετε άρκετές φορές, αλλά άργά και άπαλά πάντοτε.

Μιά άπλή και ευχάριστη άσκησης που κάνει πολύ καλό στους κοιλιακούς μυς είναι και το «άνάποδο ποδήλατο». Ξαπλώνετε χάμω ύπτίως με το κεφάλι και τά χέρια στηριζόμενα στο έδαφος, όπως δείχνει ή εικόνα, κι άρχίζετε να κινείτε κυκλικά τά πόδια σας όπως θά κάνατε στο ποδήλατο. Θά φροντίσετε όμως αι κινήσεις σας να είναι πάντοτε ελαφρές και όχι άπότομες, και το γόνατο του κάθε ποδιού να φθάνη σχεδόν στο ύψος του στήθους και διαγράφοντας κύκλο να φθάνη σχεδόν ως το τέντωμα. 10 - 15 στροφές των ποδιών είναι άρκετές κάθε φορά, το δε σώμα πρέπει να είναι χαλαρωμένο και όχι «σφιχτό» την ώρα της άσκήσεως. Το ίδιο γύμνασμα μπορεί να γίνη φέρνοντας τά πόδια ψηλότερα ως έπάνω από το κεφάλι όποτε δεν θ' άκουμπά ολόκληρος ο κορμός στο έδαφος, τά δε χέρια θά χρησιμοποιούνται ως ύποστηρίγματα κάτω από τη μέση.

Σ. ΑΥΛΩΝΙΤΗΣ

ΛΟΓΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Παιγνίδι κατάλληλο για παιδιά με κάποια έγκυκλοπαιδική μόρφωση. Αναφέρουμε μερικές ιστορικές φράσεις μεγάλων ανδρών, π. χ.
— Μή μου τους κύκλους τάραττε.
— Καί σὺ τέκνον Βρούτε;
— Ἡ Ἑλλάς θέλει νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ.

— Νὰ ζῇ κανεὶς ἢ νὰ μὴ ζῇ.
— Τὰ πάντα ρεῖ.
— Μολὼν λαβέ.
— Νενίκηκά σε Σολωμόν.
— Φῶς, περισσότερον φῶς!
— Καὶ ὅπως κινεῖται.
— Ματαιότης, ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης!
— Οὐκ ἔα με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλιτιάδου τρόπιον.
— Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ.
— Δὸς μοι πᾶ στῶ καὶ τὰν γὰν κινήσω.

Καλεῖται κατόπιν ὁ καθένας νὰ δοκιμάσῃ τὸ βαθμὸ τῆς... σοφίας του, γράφοντας μετ' ἑξῆς ἓν ἑνὸς χαρτάκι τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ανδρῶν πού, κατὰ τὴ γνώμη του, εἶπαν τίς φράσεις.

Στὸ τέλος μαζεύουμε τὰ χαρτάκια, υπογεγραμμένα, τὰ διαβάζουμε δυνατὰ καὶ ἀνακηρύσσουμε νικητὴν ἐκεῖνον, πού κατώρθωσε νὰ μᾶς προσφέρῃ τὰ λιγότερα μαργαριτάρια. Γιατὶ ἔσως βρεθῇ καὶ κανεὶς νὰ σᾶς πῇ ὅτι τὸ «Μή μου τοὺς κύκλους τάραττε» τὸ εἶπε ὁ... Μπετόθεν, τὸ «Νὰ ζῇ κανεὶς ἢ νὰ μὴ ζῇ» ὁ... Σωκράτης!

Α. ΠΟΥΤΙΜΟΣ

ΤΟ ΓΑΤΑΚΙ

Σ' αὐτὸ τὸ παιγνίδι μποροῦν νὰ παίξουν πολλὰ παιδιά. Ἐνὰ ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτὰ γίνεται (γατάκι). Τὰ ἄλλα παιδιά παίρνουν τὴ θέσιν τους καὶ τὸ παιγνίδι ἀρχίζει. Τὸ (γατάκι) πηγαίνει σὲ ἕνα ἕνα παίκτη καὶ μετὰ διαφορά σχεδία προσπαθεῖ νὰ τὸν κάνει νὰ γελάσῃ. Ἄν ὁ παίκτης γελάσῃ γίνεται αὐτὸς (γατάκι) καὶ τὸ πρῶτον γατάκι παίρνει τὴ θέσιν του. ΣΠΥΡΙΔΩΝ Μ. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ Μαθ. 7ου Δημ. Σχολ. Β' Περ. Ἀθ.

— Ποιὰ δόντια ἔρχονται τελευταῖα;
— Τὰ χρυσὰ κύριε!

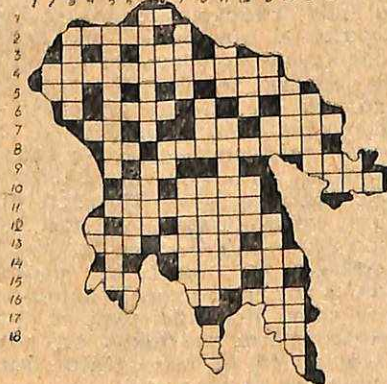
— Γιὰ πές μας Παυλίνα τὸν πληθυντικὸν τοῦ «παιδιοῦ».
— Δίδυμα κύριε!

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Ὁρίζοντίως: 1) Βυζαντινὴ νότα. 2) Γυναικεῖο ὄνομα. 3) Τὸ πρῶτον συνθετικὸ Ἀμερικανικῆς πόλεως. 4) Μεγάλη νῆσος τῆς Ἀφρικῆς (γεν.). 5) Ὑποθετικὸς σύνδεσμος—μουσικὸ κομμάτι. 6) Χρησὶμμεύει γιὰ τὴ διατήρησιν τῶν τροφίμων—ὁ τέως Πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἑλλάδι. 7) Πρόθεσις—ἄρθρον (πληθ.). 8) Ἀρπακτικὸν (αἰτ.). 9) Ἀναφ. ἄντων. —Μεγάλος Ἀμερικανός. 10) Γαλλικὸν ἄρθρον—πρόθεσις. 11) Δύο ὅμοια φωνήεντα—κατόπιν—σύνδεσμος. 12) Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας. 13) Νότα—φωτεινὸν μετέωρον. 14) Ἰδιότης τῶν ὑγρῶν—ἔχασε τὴ γυναῖκα του (κλητ.). 15) Καταφατικὸν—δὲν ἔχουν διαφορὰ μεταξὺ τους. 16) Ἐξ—Θεὸς τῆς μυθολογίας πού ἦταν μισὸς ἄνθρωπος καὶ μισὸς τράγος. 17) Λουλούδια. 18) Δίφθογγος.

Καθέτως: 2) Ἀπαγορευτικόν. 3) Σ' αὐτὴ τὴν ἀκτὴ πάνε πολλοὶ λίγοι. 4) Γαλλικὸ γράμμα. 5) Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης—ὁλόκληρος. 6) Ἐγινε ἀφορμὴ τοῦ πολέμου μας ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν. 7) Μεγάλος Ἑλληὴν ποιητὴς—λάφυρα. 8) Ἀναφ. ἄντων.—ὕδριστική νότα. 9) Τουλὸυμι—μάσημα. 10) Προσωπ. ἄντων. Β' προσώπου—τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου—σύνδεσμος. 11) Λοιπὸν—ἰσότης τῶν τελῶν. 12) Γυναῖκα τοῦ Δία—ἀόριστος ἄντων. (οὐδ. ἄνορθ.). 13) Νότα—ἀνώνυμος ἐταιρεία—ἦτο κατοικία τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων. 14) Ἀδελφὸς τοῦ Κάιν—τὰ λεπτά πού πληρώνει κανεὶς γιὰ νὰ ταξιδεύσῃ. 15) Τὸ ἀντίθετον τῆς νίκης. 16) Γράμμα τοῦ ἀλφαῖτου. 17) Ὑποθετικὸς σύνδεσμος.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Α. Κουτσονιάννη
Στ' Γυμν. Θηλ. Ἀθηνῶν

ΚΙΝΗΣΙΣ Ε.Ε.Σ.Ν.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕ

ΕΝΩΣΙΣ ΕΡΥΘΡΩΝ ΣΤΑΥΡΩΝ

Γενεύη, 17 Αυγούστου 1948

Σὰς συγχάριμεν θερμῶς διὰ τὸ θαυμάσιον πρόγραμμά σας δράσεως καὶ συμφωνοῦμεν ἀπολύτως ὅτι δὲν θὰ ἐπιτυχάνοντο τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα χωρὶς τὴν ὑποστήριξιν τῶν Ἑκπαιδευτικῶν Ἀρχῶν καὶ τὴν συνεργασίαν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν Σχολείων.

GEORGES MILSON

Διευθυντὴς Ἑρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος

»Τοὺς τελευταίους μῆνας πῆρα τὰ τεύχη τοῦ μηνιαίου Περιοδικοῦ καὶ τὰ ἐδίδαξα μετὰ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὴ σπουδαία ἐκδοτικὴ ἐργασία. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἐξαιρετικὴ ἐργασία μετὰ τὴν ὁργάνωσιν τῶν Ἑλλήνων Ἑρυθροσταυριτῶν, οἱ ὅποιοι μεταξὺ ἄλλων προσφέρουν τὸς πολῦτιμο βοήθεια στοὺς τραυματίας Ἑλλήνας στρατιώτας.

ROBERT DIGKIE

Τέως ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀμερικ. Ε. Σ. εἰς Ἀθήνας

ΠΩΣ ΥΠΕΔΕΧΘΗ Ο ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Δημοσιεύουμε κατὰ σειρὰν ἡμερημίνας δημοσιεύσεις τὰς κρίσεις τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων.

«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» 2-10-48:

Ἐκυκλοφόρησε τὸ τεῦχος τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ λαμπροῦ παιδικοῦ περιοδικοῦ «Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος» μετὰ τερπνὴν, φρονηματιστικὴν καὶ διδακτικὴν ὕλην. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἐκδίδεται καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος κατὰ μῆνα, ἀποτελεῖ δὲ τὸ ὄργανον μιᾶς κινήσεως, πού ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀρτίαν ἠθικὴν, ἐθνικὴν καὶ ἀνθρωπιστικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεότητος.

«ΕΘΝΟΣ» 5-10-48:

Τὸ μηνιαῖον περιοδικὸν «Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος» μετὰ τὴν ποικιλίαν καὶ ἐκλεκτὴν ὕλην τοῦ συμπληρώνει πραγματικὰ ἕνα κενόν, αἰσθητὸ γιὰ κάθε οἰκογενειαρχὴν πού θέλει νὰ δώσῃ κατάλληλον πνευματικὴν τροφὴν εἰς τὸ παιδί του.

Τὸ περιεχόμενόν του, διαλεγμένον μετὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν, εἶναι τέτοιο πού φρονηματίζει καὶ πλουτίζει τὰς γνώσεις τῶν Ἑλληνοπαίδων, χάριν τῶν ὁποίων ἐκδίδεται.

Τὸ διάβασμα τῶν 28 σελίδων του, μετὰ τὸ ὥραϊον ἐξώφυλλον, μᾶς ἀφῆκε τὸσον ἱκανοποιημένους ὥστε, χωρὶς τὸν παραμικρὸν δισταγμὸ, συνιστῶμεν εἰς ὅλους τοὺς γονεῖς νὰ φροντίσουν νὰ τὸ δώσουν στὰ παιδιά τους.

Ἡ τιμὴ τῶν 1.000 δρχ. κατὰ τεῦχος, εὐτυχῶς, τὸ καθιστᾷ προσιτὸν εἰς ὅλα τὰ βαλάντια.

«ΕΣΤΙΑ» 5-10-48:

Ἐλάβομεν καὶ ἡμεῖς τὸ τελευταῖον κυκλοφορήσαν τεῦχος τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ τῆς Νεότητος.

Πρόκειται περὶ ἑνὸς ἀρτίου περιοδικοῦ τῆς νεολαίας, τὸ ὁποῖον, ἐκτὸς ἑνὸς πλήθους φωτογραφῶν καὶ εἰδήσεων ἀπὸ τὴν ὁσημέραι διαδιδόμενην εἰς τὰ σχολεῖα κίνησιν τῶν νεαρῶν Ἑρυθροσταυριτῶν, περιέχει καὶ πολλὰ ἱστορικὰ καὶ λογοτεχνικὰ ἀναγνώσματα, προωρισμένα νὰ διασκεδάζουν καὶ νὰ διδάσκουν συνάμα τὰ Ἑλληνοπαιδιά.

Ἐάν ὁ Ἑρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος εὕρισκε τὰ ὑλικά μέσα καὶ ἰδίως τὸ χαρτί, διὰ νὰ μεταβάλῃ τὸ περιοδικὸν του εἰς ἐβδομαδιαῖον ἢ, τοῦλάχιστον,

δεκαπενθήμερον, θὰ παρέιχε μίαν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν, ὅχι μόνον πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ Ε. Σ., ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν νεολαίαν γενικῶς.

«ΒΗΜΑ» 6-10-48:

Μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὁ Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος ἐκυκλοφόρησε τὴν μηνιαίαν του ἐκδοσιν, τὴν ὁποίαν συνιστᾷ ἐνθέρμως τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας διὰ τὸν μαθητικὸν κόσμον, λόγῳ τοῦ ἐκλεκτοῦ πρᾶγματι περιεχομένου του, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν σχολικὴν ἀγωγὴν καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος.

«ΤΑ ΝΕΑ» 7-10-48:

Τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος διὰ τὴν ἀνάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων συμπληροῦται μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ὁμωνύμου μηνιαίου περιοδικοῦ του ἐπὶ τῇ ἐναρξί τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους. Πρόκειται περὶ σπανίας εἰς ἐπιμέλειαν καὶ ὠφελιμότητα ἐκδόσεως μετὰ πλούσιον καὶ ἐκλεκτὸν περιεχόμενον.

«ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ» 7-10-48:

Μετὰ ἐνδιαφέρον καὶ ἱκανοποίησιν διεξήλθομεν τὸ ἐπανεκδοθὲν κατ' αὐτὰς μηνιαῖον περιοδικὸν «Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος».

Τὸ τερπνὸν καὶ ἡθοπλαστικώτατον περιεχόμενον του προκαλεῖ ἀμέσως τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Τὰ παιδιὰ, γιὰ τὰ ὁποῖα κυρίως προορίζεται, βρίσκουν στὶς καλογραμμένους σελίδες του καὶ τὰ ἐπιτυχημένα σκίτσα τοῦ πνευματικῆς τροφῆς, εὐχάριστον καὶ πολὺ χρήσιμον, οἱ δὲ ἐκπαιδευτικοὶ, ἰδίᾳ τῆς μακρυνῆς ἐπαρχίας, ἕνα ἀξιόλογον βοήθημα γιὰ τὸ δύσκολο ἔργον τους.

Ξεχωριστὰ τὰ μαθήματα τῶν πρώτων βοηθειῶν, τὰ γεωργικὰ ἄρθρα, τὰ ἐπικαιροὶ σκηνικοὶ παίγνιον καὶ τὸ ὥραιο τραγοῦδι εἶναι κατὰ πάντα ἀποζητοῦσε ὁ δάσκαλος.

Ὅλα φροντισμένα μετὰ ἐπιμέλειαν, πού μαρτυρεῖ εὐσυνειδησία καὶ ἀγάπην γιὰ τὸ παιδί, καθιστοῦν τὸ περιοδικὸ αὐτὸ μετὰ τὸ ὥραϊον τοῦ εἰκονογραφημένου ἐξώφυλλο ἀπαραίτητον γιὰ κάθε Ἑλληνοπαιδίον, πού θὰ ἔχῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἰδῇ στὶς φωτογραφίαις δράσεως τῶν συναδέλφων του τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἔργου, πού σεμνὰ καὶ ἀθρόωτα ἐπιτελεῖ ὁ Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος.

Ἐνὰ εὖγε ἀξίζει στοὺς ἐργάτας τῆς ὥρας αὐτῆς προσπάθειας γιὰ τὴν ἀρτιωτέραν διαπαιδαγώγησιν τῶν Ἑλληνοπαίδων.

«ΕΜΠΡΟΣ» 16-10-48:

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἑρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος, τὸ μηνιαῖον περιοδικὸν τῆς ὁμωνύμου ὁργανώσεως, ἐξεδόθη πρὸ ἡμερῶν καὶ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν μεταξὺ τῶν Ἑρυθροσταυριτῶν. Τὸ τεῦχος αὐτὸ—τὸ πρῶτον τοῦ ἀρξαμένου σχολικοῦ ἔτους—περιέχει ὕλην λίαν τὸ ἀρξάμενον σχολικῶν ἐργῶν, ὥστε θὰ ἐνδιαφέρουσιν, μορφωτικὴν καὶ ἐπαγωγὴν, ὥστε θὰ δύναται κανεὶς νὰ τὸ συστήσῃ εἰς ὅλους τοὺς γονεῖς τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ τέκνα τῶν.

Εἰς τὸ Α' τεῦχος ἀρχίζει τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Α. Α. Κ. μετὰ τὸν τίτλον «Τὸ μεγάλο παραμῦθον» αἰώνων κατορθώματα καὶ πολιτισμὸς τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀρχή, θὰ παρελάσῃ σὰν παραμῦθον ὅλη ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πού προσέφεραν ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πού προσέφεραν ὁ Ἀντικριστὸς Κατὰ. Μεταξὺ ἄλλων περιεχομένων ὁ «Πῶς μάθαιναν θαλάσσης» τοῦ κ. Δ. Μοναστηριώτη, τοῦ κ. Πέτρου γράμματα τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνοπαιδιά τοῦ κ. Δ. Ρώμα κλπ. Π. Καλονάου. Ἐν τούτῳ νικᾷ τοῦ κ. Δ. Ρώμα κλπ. ὅτι ἤθελε νὰ προσθέσῃ μόνον δύο λόγια: «Εἶναι κοῖμα ἕνα περιοδικὸ μετὰ τὴν παιδαγωγικὴν βάσιν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ

23

‘Αγ. Μύρωνος — Γόρτυνος φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδιότητα των. Καλλιεργούν σχολ. κήπον. Έφύτευσαν περί τα 100 δενδρύλλια. Έκαμαν έρσαν μεταξυ των για τους πτωχούς μαθητάς. Απέστειλαν δέματα εις τους μαχομένους. Έκαμαν έρσην και τας εισπράξεις της 950.000 δραχ. διέθεσαν υπέρ των μαχομένων. Έκαθάρισαν και επιδιόρθωσαν τους δρόμους του χωρίου των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Ποταμιών Πεδιάδος καλλιεργούν σχολ. κήπον. Έκαμαν φυτώρια κυπαρισίων. Υδροχρωμάτισαν το σχολείον.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Τζιτζιφές Αποκορώνου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου και την ιδιότητα των Καλλιεργούν σχολ. κήπον. Κάθε Σάββατον καθαρίζουν τους δρόμους του χωρίου των. Απεξήσαν στάσιμα νερά και εφύτευσαν δένδρα εις τους δρόμους.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Άνωγειών Βρύσην Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του χωρίου των. Έφύτευσαν άνη εις τον περίβολον της εκκλησίας. Βοηθούν τους πτωχούς συμμαθητάς των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Πισκοκεφάλου — Σητείας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου και την ιδιότητα των. Έκαθάρισαν και απέλυμαν δυο υδρανγκεια του χωρίου των. Έφύτευσαν δενδρύλλια εις τον περίβολον του σχολείου των. Απεξήσαν λακκούβη με στάσιμα νερά. Με γρήματα από τα κάλανα άγροισαν 67 δκ. λάδι για τα αντιστοίχητα παιδιά Β. Έλλάδος. Βοηθούν τους άδυνάτους εις τα μαθήματα μαθητάς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Μοθιακίων Κισσάμου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδιότητα των. Καλλιεργούν σχολ. κήπον. Έχουν σχολ. φαρμακείο και παρέχουν τις πρώτες βοήθειες εις τους έχοντας ανάγκην. Προσέφεραν 10 τετράδια εις πτωχούς μαθητάς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του 11ου Δημοτ. Σχολείου ‘Ηρακλείου Κρήτης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Προσέφεραν γλυκά εις τω ‘Ορφανοτροφείον της πόλεως των και κουτιά γάλα και καραμέλλας εις τω Βρεφοκομείον ‘Ηρακλείου. Απεξήσαν στάσιμα νερά. Έστειλαν ταινύρα εις τους μαχομένους.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Φλαθιακών Γόρτυνος φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδιότητα των. Έκαθάρισαν τους δρόμους του χωρίου των. Προσέφεραν γραφικην ύλην εις τους άπόρους μαθητάς και τρώφιμα εις τους άρρώστους και πτωχούς χωρικούς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Μοθίου Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. την ιδιότητα των και του χωρίου των. Βοηθούν τους άδυνάτους εις τα μαθήματα μαθητάς. Έφύτευσαν άνη και δένδρα εις τον περίβολον της εκκλησίας. Αγόρισαν με γρήματα του ταμείου των γραφική ύλη για τους πτωχούς μαθητάς. Έκαμαν έρσαν και έμάξιναν μάλι. έγχώριο με το όποιο έπλεξαν πλεκτά για τους στρατιώτας.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Τυλίσου ‘Ηρακλείου καλλιεργούν σχολικό κήπον. Έφύτευσαν δένδρα εις την αυλήν του σχολείου και τω νεκροταφείον. Αγρόρισαν 2 έρσην με τας εισπράξεις των όποιων αγόρισαν πλακάκια για τω Σχολείο. Προσέφεραν 120.000 δραχ. για τα αντιστοίχητα παιδιά και 28 δκ. λάδι. Επίσης προσέφεραν γρήματα για τω μηνείο της Δ’σης Β. Παπαθανασίου. Έκαθάρισαν τον κεντρικό δόμον του χωρίου των μήκους ενός περίπου χιλιομέτρου.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Νέας ‘Αγ. Βασιλείου Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. την ιδιότητα των και του χωρίου των. Από γρήματα του ταμείου των αγόρισαν 10 τετράδια και 10 μολύβια για τους πτωχούς μαθητάς του σχολείου.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Βασιλικών Άνωγειών φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδιότητα των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί της Β’ ομάδος του Δημ. Σχολείου Πινών Μεραμβέλλου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. των μαθητών και των δρόμων του χωρίου των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Κρυφού Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Έκαθάρι-

σαν τους δρόμους και την πλατεϊαν του χωρίου των.

Οι Ε.Σ.Ν. Δημοτ. Σχολείου ‘Αγ. Παρασκευής ‘Αμαρίου καλλιεργούν σχολ. κήπον. έξοθήσαν εις την έπισκευήν του σχολείου και φροντίζουν την καθαριότητα του.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Λαυρών Μονοστατίου Κρήτης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου και την ιδιότητα των. Περιέφραξαν το σχολ. κήπον.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Καμαρακίου Γόρτυνος Κρήτης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου. Καλλιεργούν σχολ. κήπον. Με γρήματα από τα κάλανα έξοθήσαν την έπισκευήν του διδασκτηρίου. Αλληλογραφούν με στρατιώτας. Έδεσαν τα άδέσποτα σκυλιά για την καταπολέμησι της λύσης.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Τζεμιάδων — Μεραμβέλλου Κρήτης έκλάδυσαν τα δένδρα του δημοσίου δρόμου Τζεμιάδων ‘Ηρακλείου.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Μυριοκεφάλου Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Έκαμαν έρσαν και έμάξιναν γρήματα για την έπισκευή της τάξεώς των. Έστειλαν εις τους στρατιώτας δέματα με μάλλινα, που έπλεξαν μόνοι τους.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του 14ου Δημοτ. Σχολείου ‘Ηρακλείου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και περιποιούνται τα δένδρα του σχολ. κήπου. Βοηθούν εις τα μαθήματα τους μικρότερους μαθητάς. Αγρόρισαν θεατρική παράστασι. τας εισπράξεις της όποιας διέθεσαν για την άνορά έποπτικόν μέσων και για τα παιδιά της Β. Έλλάδος.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Χερσονήσου Πεδιάδος φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Βοηθούν τους πτωχούς συμμαθητάς των με γραφική ύλη.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Γουδών Πεδιάδος φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των την ιδιότητα των και του χωρίου. Έφύτευσαν περί τα 2.800 δενδρύλλια, σε διάφορα μέση του χωρίου των. Καλλιεργούν σχολικό κήπον. Διέθεσαν 300.000 δραχ. υπέρ των άναρτοπλήκτων.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Καρδαμικιών Κανιουρίου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδιότητα των. Με γρήματα από τα κάλανα περιέφραξαν το σχολ. κήπον. Έφύτευσαν περί τα 90 δένδρα Τρέφουν μεταδοσκάληκες.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Πονιών Ρεθύμνης διένειμαν τω Πάσχα εις τους άσθενείς τω Άντιφωμικτικό ‘Ιατρείου Ρεθύμνης και εις τα όρφανα 100 κόκκινα αυγά και 1500 κουλουράκια.

Παραλαμβάνουμε και δημοσιούμε από τω «Διδασκαλικό Βήμα» τω άκόλουθο άρθρο του κ. Εύστρ. Παπακώστα, Προέδρου Συλλόγου ‘Αρτών.

ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ Ε.Ε.Σ.Ν. ΕΙΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Είναι γενική ή πεποιθήσις και άναγνωση ή αλήθεια, πως ένα Κράτος, ένας λαός καταστραμμένος υλικά και ψυχικά, σαν τω δικό μας, από τις συμφορές του πολέμου, της κατοχής και της άναρχίας, τότε μόνο μπορεί ν’ αναδιοργανωθεί, να προσδέξη και ν’ επιβληθ, όταν όλοι του οι πολίτες, καθένας στον κύκλο του, προσπαθήσουν να συνεργασθουν με άγάπη και ένθουσιασμό για την πραγματοποίησι του σκοπού αυτού. Τέτοιοι όμως πολίτες μορφώνονται, όταν περάσουν τα παιδικά και νεανικά τους χρόνια σε πειθαρχία, που να παρουσιάζη τις κατάλληλες ευκαιρίες κατά τρόπο, που να γεννηθουν και να ενισχυθουν κοινωνικές αρετές.

Πρός τόν σκοπόν αυτόν έπρεπε, κατά την μεταπολεμική περίοδο, άν μπορούμε να πούμε, πως βρισκόμασε, να δοθ η μεγαλύτερη προσοχή στα σχολεία, τόσο στο γενικό σκοπό της άγωγής και στην έλη σχολική ζωή, όσο και στο υλικό άρτισμένον άναγνωσμάτων και περιόχων, που είναι τελείως άπροσάρμοστα στο μεταπολεμικό κύκλο των παιδικών παραστάσεων. Δε ξεχνούμε δε και μανού την άντιλήψη, ότι άσυνκρίτα περισσότερο και καλλίτερα συγκινούν τις ψυχές των παιδιών πράξεις ταυνιές από πράξεις τωρινές άπ’ την έξωσι φυσιογνωμιών του παλιού καιρού.

Άτυχώς ως σήμερα δεν έκινήθησαν προς

τόν σκοπόν αυτόν ούτε οι άρμόδιοι του Κράτους, ούτε οι εκπαιδευτικοί, εκτός εκείνων, που ένθουσιασμένοι άπ’ την άγάπη προς τω παιδί και την Πατρίδα προσάρμοσαν μόνον τους τω δουλειά τους σύμφωνα με τω σημερινή πραγματικότητα.

Τω κενό όμως αυτό, κατά μεγάλο ποσοστό, όπως έμεις τουλάχιστον καταλάβαμε, τω άναπληρώνουν οι ομάδες ‘Ερυθρού Σταυρού Νεότητος, που συστήθηκαν σε μερικά σχολεία, με τω άξιόλογο περιοδικό τους, γιατί δίνουν την κατάλληλη βάση επάνω στην όποια μπορεί να στηριχθ, και διαδοθ ή συνεργασία των μικρών ατόμων για να πετύχουν στον κύκλο τους, ό,τι οι μεγάλοι και ισχυροί μπορούν να πραγματοποιήσουν.

Όσοι δε με πραγματικό πόνο και προσοχή παρακολουθούν τω σπουδαιότητα στο έργο και στους σκοπούς των ‘Ομάδων Ε.Σ.Ν., θα καταλάβουν άσφαλώς ότι ή προσρμογή αυτή στα σχολεία όχι μόνο ώφέλειες δίνει, αλλά και γεννά τις σπουδαιότερες θρησκευτικές και κοινωνικές αρετές, άφου άλλωστε και σύνθημα της σημαίας του Ε.Σ.Ν. είναι τρεις μεγάλες αρετές: εργασία, υγεία, αλληλοβοήθεια και διεθνής φιλία.

Η έκλογη του Διοικ. Συμβουλίου της ομάδος από μαθητάς, που θα έχη την υποχρέωσι να επιτηρή, να επιβλέπη την τάξη και την συμπεριφορά των μαθητών, την τηρησι βιβλίων εσόδων και έξόδων της ομάδος, των πράξεων, των αποφάσεων, ενεργειών κλπ. θα παρουσιάη την ευκαιρία στους μαθητάς ν’ άποκτήσουν, την τάξη, την δρεξί και την τυπικότητα στην εργασία. Η διαχείρισις δε της μικράς τους περιουσίας από τω μηνιαία εισφορά των μελών της και ή αλληλογραφία με άλλες ομάδες και σχολεία θα κάνει τα παιδιά ικανά να διευθύνουν και να σκέπτονται με σύνεσι και ν’ άποκτήσουν ευθύνες για ό,τι έκαμαν. Έτσι με την ενεργό συμμετοχή τους στη δράσι της σχολικής ζωής θα μπορούν κατόπι στη δράσι της ζωής να προσάγουν τόν έαυτο τους και την κοινωνία που θα ζήσουν.

Γ’ αυτό έρχεται σαν άπαιτη για τα σχολεία, να καταβούν προσεκτικά και κατάλληλα την ιδέα αυτή, γιατί κι αυτή ευγύμονα βοηθί τους σκοπούς των.

Η όρθη καθοδήγησι του διδασκάλου, μέσα στις άπειρες σχολικές ανάγκης, στη βοήθεια των άδυνάτων και πτωχών μαθητών κλπ., καθώς και ό ένθουσιασμός και ή προσοχή του θέλησι, θα κάνει τα παιδιά να νοιώσουν τις ώφέλειες άπ’ την όργάνωσι αυτή κι έτσι με τόν καιρό θα πάρουν την έλη ήληλοεάσθησι τους τω συναισθημα άνδρική στις ψυχές τους τω αλληλοβοήθειαν, θα είναι τότε έτοιμοι, όταν μεγαλώσουν, να ριχτούν στον άγωνα της ζωής και να ένώνονται για μεγαλύτερες κοινωνικούς και ‘Εθνικούς σκοπούς, με καταπληκτικά άποτελέσματα.

Διότι έκείνοι, που από μικροί θα συνήθισουν να συνεργάζονται τίμια και ειλικρινά για ένα κοινό σκοπό και πρό πάντων να ένθουσιάζονται για τω δουλειά που έχη ήθικά και ώφέλιμο σκοπό, έκείνοι που από μικροί θα συνήθισουν να υπακούουν, και να πειθαρχούν στους έλεκτούς των, δ’ άπαλλαγούν άσφαλώς από τόν στενόκαρδο και άνικανοποίητο έγωισμό, την ηλητή της δυστυχίας των ατόμων και των κοινωνιών.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ ΤΗΣ Γ. ΕΠΙΘ. ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πρός τους κ. κ. ‘Επιθεωρητάς και Λειτουργούς της Στοιχ. ‘Εκπαιδύσεως της Β. Γεν. ‘Επιθεωρήσεως

«... Ούτω διά της άναπτυχθείσης ένόνου δραστηριότητος του ‘Ελλην. ‘Ερυθρού Σταυρού της Νεότητος ή ‘Ελλάς έξυπνεί κατά τόν άποτελεσματικώτερον και έπωφέλετερον τρόπον τήν έχη θέσει ως πρόγραμμα της συστάσεώς της ήτοι την προσάγην και άνωψωσιν των ατόμων και των λαών, την άγάπην και άμοιβήν κατανόησιν μεταξύ των ανθρώπων πάσης Φυλής, ‘Εθνικότητας και θρησκείας και την έν ειρήνη διαδίκασιν αύτων. ‘Επιπροσθέτως δε ό ‘Ελλην. ‘Ερυθροσταυρίται έξυπνεί τόν όπό τας καθοδηγήσεις των διδασκάλων των και τας έπιπόνους προσπαθείας της ‘Ηρωικής Πατρίδος μας ήτις την στιγμήν ταύτην με τω όπλον εις τας χείρας έξακολουθεί να μάχεται υπέρ της έλευθερίας και του άληθινού πολιτισμού και της ήμερώσεως.

Μ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ Ε.Ε.Σ.Ν.

(Συνέχεια από τω σελίδα 22)

- 29) 21ον Δημοτ. Σχολείον Α’ Περιφ. Πειραιώς.
30) 5ον » » Β’ » »
31) Γυμνασιακόν Παράρτημα Άχαρνών Τάξις Α’.
32) » » » Β’.
33) 2ον Δημοτ. Σχολείον Ναυπλίου.
34) Δημοτ. Σχολείον Καστέλλου Άποκορώνου.
35) » » Πολίχνης.
36) 8ον Δημοτ. Σχολείον Βόλου.
37) Δημοτ. Σχολείον Άγ. Άντωνίου Κρήτης.
38) » » Τζεμιάδων Μεραμβέλλου.
39) » » Κουλουρίδας Σελίνου.
40) » » Γωνιών Πεδιάδος.

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

(Συνέχεια από τω σελίδα 8)

‘Υπάρχει κάποιος τρόπος και αυτός είναι ό έξης: ‘Αν θελήσωμε να βγάλωμε τω σασκάκι ή τω παντελόνι ενός τραυματία για να έξετάσωμε τω τραύμα ή την πάθησι του, βγάσωμε πρώτα τω μανίκι του γερου χεριού και κατόπιν τω πάσχοντος. Τό ίδιο και για τω παντελόνι. ‘Αν μετά την έξέτασι και τις πρώτες βοήθειες θελήσωμε να τόν ντύσωμε, τότε ντύνομε πρώτα τω πάσχον χέρι και ύστερα τω νερό.

† Μ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ ΓΑΛΙΛΕΪ

(Συνέχεια από τω σελίδα 7)

στημα και άντίκρουσε πρώτος αυτός τους άναριθμήτους ήλιους, που κινούνται στο άχανές και είδε τω Γαλαξία να άναλύεται μέσα από τους φαίους του σε μυριάδες άλλων Γαλαξιών...

Τη νύχτα έκείνη έθεμελιωνόταν ή νεωτέρα Άστρονομία, την όποία ό ίδιος έπλούτισε με την άνακάλυψιν των ήλιακων κηλίδων, των όρέων της σεληνης, 4 δορυφόρων του Διός, των φάσεων της ‘Αφροδίτης κλπ.

Τό 1610 ό Γαλιλαίος, κατά πρόσκλησι του Μεγάλου δούκα της Τοσκάνης, ξαναήρθε στο Πανεπιστήμιο της Πίζας. Άλλά οι έχθροί του δεν έπαψαν ποτέ να τόν συκοφαντούν και φανατικώτεροι μεταξύ αυτών οι ‘Ιησουίτες. Οι τελευταίοι αυτοί τόν κατηγορήσαν ως έχθρό της θρησκείας, διότι, λέει, ή διδασκαλία του περι κινήσεως των ούρανίων σωμάτων ήταν άντίθετη προς την ‘Αγία Γραφή... ‘Ο Γαλιλαίος άπέκρουσε με ζωή

ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΩΝ ΓΛΑΡΩΝ

(Συνέχεια από τω σελίδα 5)

ψαρά, όποτε με τω θυμό που του έχη, ζήτημα είναι πάλι άν θα γλυτώσ.

Τό πιο άγαπημένο του φαί είναι ή μαριδιά, ή άθερίνα. ‘Αμα τω βλέπει ό γλάρος, γλαρώνει τω μάτι του. Μαία πολλή έχη με τω σουπιά. Γυροφέρνει τις άκρογιαλιές, ζυγώνει έξω - έξω στα ρηχά άνιχνεύοντας. Μόλις τω δη πέφτει άπάνω της, την βουτάει και κατόπι, πάνω στο βράχο ή στην άμμο, κάθεται μ’ όλη του την άνεσι και την τρώει. ‘Αν ιδή ότι κά-

- 41) 1ον Δημοτ. Σχολείον Μαγουλάδων Κερκύρας.
42) Δημοτ. Σχολείον Φροξυλιάς Ναυπακτίας.
43) » » Πλάκας Μήλου.
44) » » Κυνηδάρου Νάξου

Κατά τω σχολικόν έτος 1947-48 ή ‘Ελλάς ήλθε πέμπτη κατά σειράν μεταξύ των 53 χωρών όλου του κόσμου, ως προς τόν αριθμόν άποστολής Λευκωμάτων από ‘Ελληνικά Σχολεία εις τω έξωτερικόν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ

‘Ο Ε.Ε.Σ.Ν. εύχαριστεί θερμώς τόν ‘Αθηναϊκόν Τύπον διά τας ευμενείς κρίσεις με τις όποιες ύπεδέχθη την έπανεκδόσιν μας.

Κατάγμα σπονδυλικής στήλης.

— Και όμως κινείται!...

‘Ισως ή φράσι αυτή να μην είναι αλήθεια. Πάντως οι έχθροί του ‘Ιησουίτες φαίνεται πως δεν έπίστεψαν στην ειλικρίνεια της άποκηρύξεως της διδασκαλίας για την κίνησι της γής. Διότι παρά την όμολογία της πλάνης του τόν κατεδίκασαν σε φυλάκιση, ή όποια με την παρέμβασι του ισχυρού προστάτη του δούκα της Τοσκάνης μεταστράφηκε σε άστυνομική έπιτήρησι, όπως θα λέγαμε σήμερα.

‘Η περιπέτειά του αυτή τόν έδούθησε σε λύπη. Παρ’ όλα όμως αυτά δεν έπαψε να εργάζεται ως την τελευταία του στιγμή, άν και κανένα από τα συγγράμματά του δεν έξεδόθη πια στην ‘Ιταλία.

‘Ο Γαλιλαίος Γαλιλέι, μιά από τις μεγαλύτερες δόξες της ανθρωπότητος, άπέθανε σε ήλικία 78 χρονών τω 1642, τω ίδιο έτος που έγεννήθη μιά άλλη μεγαλοφυΐα: ό ‘Ισαάκ Νεύτων.

ΝΙΚ. Γ. ΔΗΜ.

ποιος ζυγώνει, τότε την άρπάζει και πάει άλλοι και συνεχίζει.

Πάνω σε τούτο δώ τω νησι συναντώ σωρους από σουπιοκόκκαλα που τά φεραν οι γλάροι. Τά κόκκαλα της σουπιάς τά χρησιμοποιούν οι χρυσόχοοι.

Γλάροι δεν υπάρχουν παντού ή μάλλον δεν υπάρχουν παντού πολλοί. Μαζεύονται συνήθως μέσα σε κόλπους, όπου υπάρχουν πολλές ψαρόθες ή σε γραμμές βαποριών. Σε μέρη δηλαδή που να μπορούν να βρίσκουν εύκολα τροφή. Οι γλάροι γεννούν τρία τω πολύ αυγά από τις άρ-

χές ‘Απριλίου ως τις άρχές Μαΐου. Τ’ αυγά τους — διπλά σχεδόν σε μέγεθος από τ’ αυγά της κόττας — έχουν χρώμα φυσικί με βούλες καφετιές, σκούρες. ‘Η φύση, σοφή σε όλα της, φρόντισε να τα καμουφλάρη έτσι ώστε να τά προστατεύη. Μοιάζουν με τω ξερό χορτάρι, με τω χώζου, με τω πέτρα και δεν τά διακρίνεις. Τ’ αυγά του γλάρου τρώγονται και είναι νοστιμώτατα. Κάποτε έχουν μιά έλαφρά μυρουδιά ψαριού.

ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΠΑΣ

11 ΗΘΕΛΑ ΝΑΜΟΥΝ ΤΣΕ ΛΙΓΚΑΣ

Στίχοι: Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ.

Μουσική: Ξ. Γ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ.

Μέτρια.

1. Ἡ_θε_λα νά_μουν τσε_λιγ_κας, νά_μουν ἕ_νας σκου_τέ_ρης Νά_χω
 2. Νά_χω καὶ σέ_ψη_λή κορ_φή κα_λύ_βα_πό_ρου_πά_κια, Νά_χω

πά_ω νά_ζή_σω στὸ μαν_τρί, στὴν ἑ_ρη_μιά_στὰ δά_ση, Νά_χω κο_πά_δι
 χω_μέ_τὰ βο_σκο_που_λα σέ_κά_θε σκά_ρο γλέν_τι, Νά_χω φλο_γέ_ρα

πρό_βα_τα, νά_χω κο_πά_δι γί_δια κί_ε_να σω_ρὸ μαν_τρό_σχυ_λα
 νά_λα_λῶ, νά_ν_τι_λα_λοῦν οἱ κά_μ_ποι, Νά_χω κο_πά_δι πρό_βα_τα,

νά_χω καὶ βο_σκο_τό_πια. Τὸ κα_λο_καῖ_ρι στὰ βουνά_καὶ τὸ χει_μῶ_στους
 νά_χω κο_πά_δι γί_δια, κί_ε_να σω_ρὸ μαν_τρό_σχυ_λα, νά_χω καὶ βο_σκο_

Rit.

κά_μ_πους, Νά_χω σ_πό_πά_λιου_ροῦ_βο_ρὸ καὶ στρού_γκα_πό_ρο_δά_μι.
 τό_πια, Τὸ κα_λο_καῖ_ρι στὰ βουνά_καὶ τὸ χει_μῶ_στους κά_μ_πους.

Μέτρια.

sf Γά_β, γά_β, γά_β. Γά_β, γά_β, γά_β. Μπέ. μπέ. Γά_β, γά_β, γά_β. Γά_β, γά_β, γά_β. Μπέ. μπέ.